

Naturplan Danmark

Vores fælles natur

Vores fælles natur, **side 3**

1. Regeringens vision for vores fælles natur, **side 5**

2. Et grønt danmarkskort giver klar retning for naturen, **side 9**

3. Det gør vi for vores natur, **side 14**

Mere plads og bedre sammenhæng, **side 17**

Styrket indsats for vilde dyr og planter, **side 33**

Bedre muligheder for fællesskab gennem naturoplevelser og friluftsliv, **side 41**

4. Naturpolitik - også en international opgave, **side 41**

5. Opfølgning og udmøntning af indsatserne, **side 53**

6. Status for den danske natur, **side 57**

Bilag 1: Delmål i EU's biodiversitetsstrategi, **side 60**

Bilag 2: Aichi-målene, **side 62**

Bilag 3: Naturplan danmarks bidrag til de seks mål i EU's biodiversitetsstrategi og de 20 globale aichi-mål, **side 64**

Vores fælles natur

I Danmark kommer vi næsten alle i naturen dagligt. På vej til skole og arbejde cykler nogen gennem Amager Fælleds vidder, der gemmer havtorn og knopsvaner. Andre løber en tur i istidslandskabet omkring Mols eller går en tur med familien i den gamle bøgeskov ved Vejle Fjord. Det giver os en dyb følelse af at høre til. Det er vores natur, og den er formet gennem generationer.

Vores natur er afgørende for vores livskvalitet og udfoldelsesmuligheder. Naturen giver os rent drikkevand, ren luft, et bedre klima og forebygger mod oversvømmelser. Havet og jorden er grundlag for gode og sunde fødevarer. Og vi holder af at kunne se og følge med i naturen; vi betaler gerne mere for en bolig, hvis den ligger tæt på skoven eller har udsigt over vandet.

Naturen er også rammen om mange af de fællesskaber, der binder os sammen: Spejderne, lystfiskerne, jægerne, idrætsklubberne, vandrelaugene, osv. Samtidigt er naturen et af vores vigtigste trækplastre for turister og friluftsliv – og dét skaber tusindvis af arbejdspladser.

Derfor er naturen værdifuld. Så vi må ikke tage den for givet. Vi skal aktivt passe på den. Derfor har regeringen en vision om en rigere, mere sammenhængende og mere mangfoldig natur i 2050.

Med Naturplan Danmark – Vores fælles natur har Danmark for første gang en samlet og ambitiøs naturpolitik med konkrete indsatser, der skaber mere og bedre natur – også i havet.

De seneste årtiers indsats for naturen viser heldigvis resultater, selvom det tager lang tid. Fx har genslyngningen af Skjern Å givet vildlaksen adgang til nye gydebanker, og en lang række eng- og vandfugle har fået nye yngleområder og steder at finde føde. Og for nogle naturtyper og arter er der positive tendenser at spore, eksempelvis for vandløb, de fleste rovfugle og odderen.

Men for andre af vores naturområder går det fortsat dårligt eller ligefrem værre – også for mange af de vilde dyr og planter, som lever der. En af de største udfordringer for naturen i Danmark er, at de enkelte naturområder er små og ikke hænger tilstrækkeligt sammen. Det vil regeringen med denne plan rette op på.

Naturplan Danmark – Vores fælles natur er regeringens invitation til alle danskere – til dig og din nabo, til kommuner, virksomheder, landbruget, organisationer, fonde og borgere – til at tage del i arbejdet for naturen. Naturen er så elementært vigtig for vores tilværelse, at vi skal finde løsninger sammen. Naturen er en vigtig ramme om vores fællesskab, og den er vores fælles ansvar – vores fælles natur.

Regeringen, oktober 2014

1. Regeringens vision for vores fælles natur

Vision

I 2050 er Danmark et grønnere land med en mere mangfoldig natur, hvor særligt den internationalt beskyttede natur, de større skove, nationalparkerne og de vigtigste levesteder for truede arter – også i havet – er bundet tættere sammen.

Med denne vision angiver regeringen en naturpolitisk retning frem mod 2050. Naturen skal bindes sammen på tværs af landet, så der skabes forbindelser mellem byernes parker, de grønne områder uden for byerne, enge og overdrev, de levende hegn, de åbne heder, naturen i skovene, kysterne og havet. Det vil gavne naturen og give mulighed for flere og større fælles naturoplevelser.

Naturplan Danmark - Vores fælles natur indeholder tre indsatsområder:

- **Mere plads og mere sammenhæng i naturen:**

Der skabes større og bedre naturområder, der hænger bedre sammen, så vilde dyr og planter i højere grad kan at sprede sig.

- **Styrket indsats for vilde planter og dyr:** Regeringen iværksætter målrettede initiativer for truede og sjældne arter, men også for at styrke naturens mangfoldighed generelt.

- **Bedre muligheder for fællesskab gennem naturoplevelser og friluftsliv:** De fleste danskere besøger naturen – ofte sammen med andre. Det skal vi skabe flere og bedre muligheder for – bl.a. gennem lokale partnerskaber.

Med konkrete indsatser på hvert område vil regeringen skabe en rigere natur, hvor naturområder, vilde dyr og planter trives – både i skovene, i det åbne land, på havet og i vores søer og vandløb. Det skal blandt andet ske ved at skabe store, sammenhængende og mere robuste naturområder. For i naturens verden er der sammenhæng mellem naturrigdom og mængden af sammenhængende natur.

De konkrete indsatser er udtryk for en fokuseret naturpolitik, der beskytter naturen, hvor den har mest brug for det, og lægger vægt på at udnytte synergi til grundvandsbeskyttelse, reduktion af drivhusgasudledningen og et renere vandmiljø.

Med de nye naturpolitiske indsatser følger regeringen op på sit regeringsgrundlag. Heri fremgår det bl.a., at regeringen vil sikre, at naturens mangfoldighed, variation og skønhed bevares og udvikles bæredygtig og til gavn for velfærden og menneskers trivsel i Danmark.

Naturplan Danmark - Vores fælles natur tager også afsæt i naturanbefalingerne fra Natur- og Landbrugs-kommissionen om bedre og mere varige løsninger for at styrke naturen, forbedre den biologiske

Naturplan Danmark - Vores fælles natur er Danmarks biodiversitetsstrategi, der følger op på FN's og EU's mål for biodiversitet i 2020.

mangfoldighed og beskytte de truede arter. Natur- og Landbrugskommissionen konkluderede, at det først og fremmest er den eksisterende natur, der skal beskyttes og forbedres, men at der også skal skabes mere ny natur og en bedre sammenhæng mellem naturområderne. I naturindsatsen skal vi desuden både have fokus på den sjældne, truede natur og på den mere almindelige natur, for begge dele er vigtige.

Samtidig har regeringen været med til at stifte Den Danske Naturfond, der er nyskabende i dansk naturpolitik. Fonden vil fremover kunne bidrage til at øge Danmarks naturareal og få flere naturarealer at hænge bedre sammen til gavn for dyr, planter og danskernes naturoplevelser. Fonden er etableret i et samarbejde mellem staten, Aage V. Jensens Naturfond og VILLUM FONDEN.

Naturplan Danmark – Vores fælles natur er Danmarks biodiversitetsstrategi, der følger op på FN's og EU's mål for biodiversitet i 2020. Regeringen vil arbejde for, at tilbagegangen i naturens mangfoldighed standses inden 2020.

VIERFÆLLES OM INDSATSEN

Naturpolitikken skal virkeliggøres af borgere, kommuner, staten, organisationer, landmænd, skovejere osv. gennem dialog og naturindsatser, der giver mening lokalt. Det er vores fælles natur, og vi har alle et ansvar for den.

Kommunerne har den viden, der er afgørende for at lave en god naturplanlægning, og i kommunerne kan man lave en målrettet naturforvaltning.

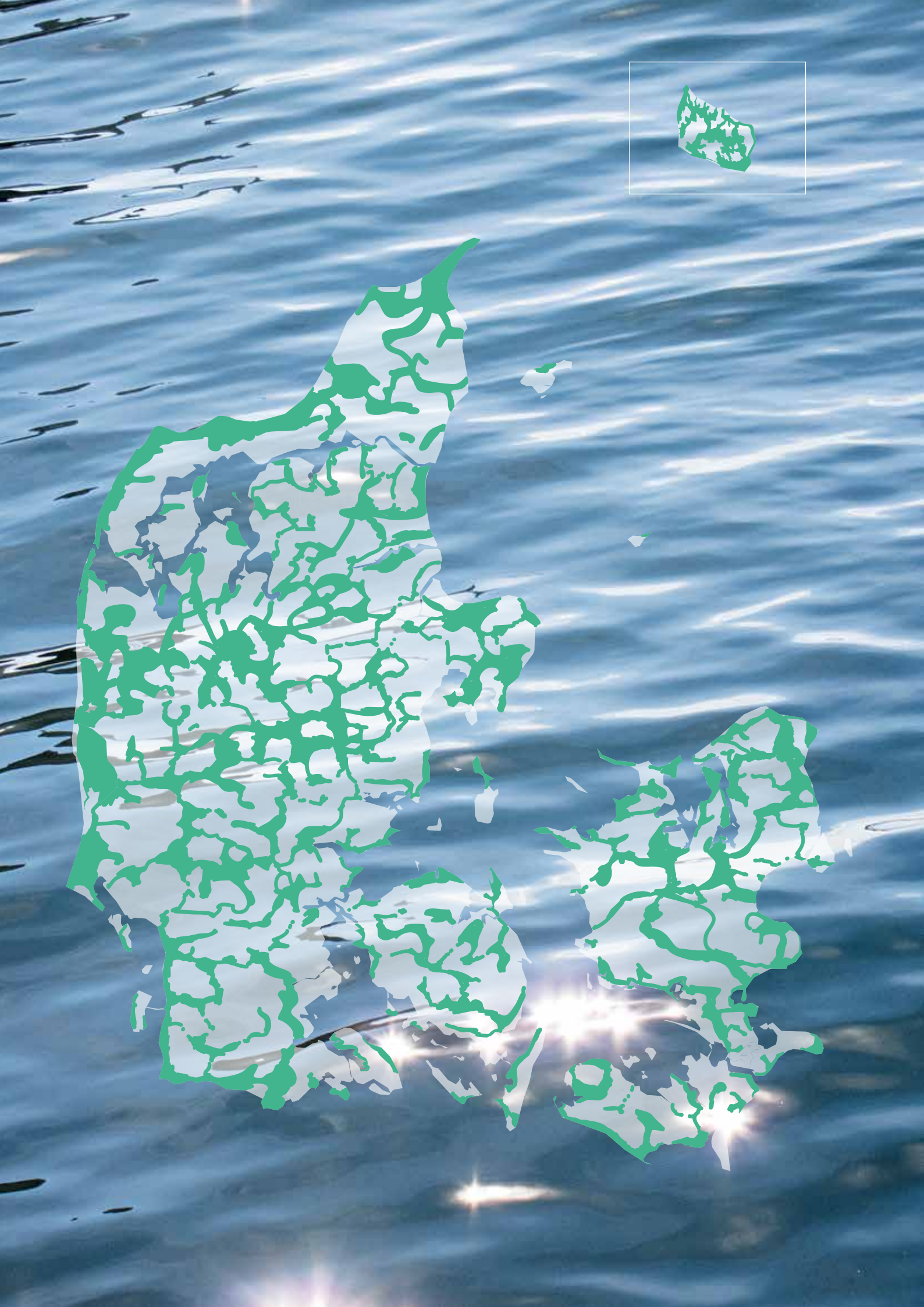

Organisationerne ved meget om, hvor i naturen vores naturperler er. Men også andre yder vigtige bidrag – fx sommerhusejeren, der lader græsset gro, landmanden, der dyrker hø på sin eng, storbymennesket, der deltager i kogræsningslauget, læreren, der tager klassen med ud i naturen, jægeren, der planter et stykke skov og lystfiskeren, der udlægger en gydebanke.

En stærk naturpolitik skal forenes med erhvervsudvikling og vækst. Derfor er balance mellem naturpolitikken og hensynet til landbrugets fortsatte produktionsmuligheder vigtig. Naturindsatsen på private arealer er baseret på frivillighed – fx ved omlægning til økologi og ved naturpleje, hvor landmanden spiller en vigtig rolle, fordi mange arealer skal afgræsses for at bevare deres naturværdi. Her beror de gode resultater på, at der findes opbakning fra både landmændene og lokalbefolkningen.

De gode resultater beror på, at der findes opbakning fra både landmændene og lokalbefolkningen.

2. Et Grønt Danmarkskort giver klar retning for naturen

Med en langsigtet vision for vores fælles natur, tre fokuserede indsatsområder og en række nye indsatser sætter regeringen en klar retning for naturpolitikken fremover.

Et nyt Grønt Danmarkskort skal være både den strategiske ramme for naturpolitikken og et konkret kort. Som strategisk ramme skal Grønt Danmarkskort bidrage til, at igangværende og nye indsatser målrettes netop de områder, hvor de har størst effekt. Som kortgrundlag skal Grønt Danmarkskort vise, hvor den eksisterende værdifulde natur er og hvor ny natur, der kan skabe sammenhæng mellem eksisterende naturområder, kan ligge – på samme måde som vi har et kort over tognettet og vejene mellem vores byer.

Grønt Danmarkskort skal med andre ord udgøre grundlaget for at udvikle eksisterende naturområder og bevare den nuværende biodiversitet ved at prioritere placeringen af ny natur. På den måde får Danmark for første gang en konkret og samlet plan for den danske natur.

Med en gradvis realisering af den nye natur i Grønt Danmarkskort sikrer vi, at vores mest værdifulde naturområder ikke forbliver isolerede øer, men efterhånden bliver forbundet, så vilde dyr og planter kan sprede sig. Det er med til at sikre sunde bestande og overlevelse.

Grønt Danmarkskort vil give et samlet overblik over både den eksisterende og den potentielt nye natur, så alle kan bidrage til en fokuseret naturindsats: Staten, kommuner, landmænd, organisationer, fonde og alle andre kan benytte kortet ved planlægning af ny natur og dermed sikre maksimal nytte af indsatsen. Kortet er altså et slags grønt kompas, som samler de

eksisterende indsatser og peger fremad i en fælles retning. Den retning har vi ikke i dag.

Med Grønt Danmarkskort følger regeringen også op på EU's mål om at standse tabet af biodiversitet i 2020.

Ved etablering af ny natur udnyttes også synergi-effekter – fx mindre udledning af drivhusgasser, renere vandmiljø, CO₂-lagring i jorden, bedre rekreative muligheder og bedre forhold til oplagring af vand ved ekstremregn.

Hvilken natur skal vi beskytte og udvikle i et Grønt Danmarkskort?

Den eksisterende værdifulde natur indgår i Grønt Danmarkskort, og Natura 2000-områderne vil blive rygraden i kortet. Hvilke øvrige naturområder, der skal indgå i Grønt Danmarkskort, vil bero på en vurdering i den kommunale planlægning: de fredede områder, natur- og vildtreservater, klitfredede arealer, større skove og beskyttede naturområder. Det vil også være oplagt, at nationalparkerne fremgår af kortet.

Hvordan bliver Grønt Danmarkskort til virkelighed?

I Danmark har vi en lang og god tradition for lokale løsninger. Den tradition skal Grønt Danmarkskort bygge videre på. Kommunerne får derfor opgaven med at udpege Grønt Danmarkskort. Kommunernes lokalkendskab sikrer, at naturindsatserne fortsat sker der, hvor den værdifulde natur er, og hvor der er opbakning lokalt.

Kommunernes udpegning af Grønt Danmarkskort skal ske på baggrund af et fælles kortgrundlag og fælles kriterier. Grønt Danmarkskort skal første gang være udpeget i kommuneplanerne i 2017. Derefter videreudvikles og realiseres det gradvist frem mod 2050.

Et Grønt Danmarkskort skal sikre, at vores mest værdifulde naturområder bliver bundet sammen, så vilde dyr og planter kan sprede sig.

Når alle kommuner har lagt brikkerne i deres del af Grønt Danmarkskort, begynder den gradvise realisering af ny natur og naturpleje gennem fx frivillige virkemidler, hvor lodsejere inviteres med. Grønt Danmarkskort medfører ikke, at lodsejere får pligt til at etablere natur eller iværksætte naturpleje inden for kortet. En udpegning på kortet medfører således ikke ny regulering, der stiller erhvervsinteresser i arealanvendelsen ringere og vil derfor heller ikke gøre det vanskeligere at udvide husdyrproduktionen.

Forsvarsministeriets arealer indeholder store naturværdier og vil indgå i udmøntningen af Naturplan Danmark under hensyntagen til, at der fortsat kan gennemføres militære uddannelses- og øvelsesaktiviteter på arealerne.

REGERINGEN VIL

- give kommunerne til opgave at udpege et Grønt Danmarkskort i de kommende kommuneplaner i 2017.
- stille et nyt samlet kortgrundlag – et digitalt naturkort – til rådighed for kommunernes arbejde med at udpege Grønt Danmarkskort. Det digitale kort vil bl.a. indeholde et nyt kortlag over biodiversitet, som viser de vigtigste levesteder for truede og sårbare plante- og dyrearter – også uden for Natura 2000-områderne.
- afsætte 20 mio. kr. til eksempelprojekter, der vil starte på at realisere Grønt Danmarkskort i samarbejde med blandt andet kommuner, fonde, mv.
- målrette statens egne indsatser på baggrund af Grønt Danmarkskort. Størstedelen af Miljøministeriets arealer er omfattet af national eller international naturbeskyttelse og bliver dermed en del af rygraden i Grønt Danmarkskort.

GRØNT DANMARKSKORT VIL BIDRAGE TIL:

Bedre natur og mere plads til vilde dyr og planter:

Vores værdifulde naturområder skal ikke være små, isolerede øer. Mere sammenhæng i naturen vil gøre naturområderne mere robuste og bidrage til at standse tabet af biodiversitet.

Grøn og omkostningseffektiv klimatilpasning: Bedre og mere robuste naturområder og mere sammenhæng i naturen er en af de mest effektive og omkostningseffektive måder at sikre dyr og planter bedre muligheder for at tilpasse sig ved klimaforandringer. Det er langt mere omkostningseffektivt at udnytte naturens evne til at håndtere negative følger af klimaændringer end at investere i tekniske løsninger som fx større kloakker og dæmninger. Samtidig bidrager mange naturtyper til at mindske udledningen af drivhusgasser.

En perlerække af naturoplevelser: Når vi beskytter vores natur, skal det også gavne befolkningens friluftsliv og mulighed for at dyrke motion. Natur uden for vinduet tiltrækker både mennesker og virksomheder.

Opfyldelse af internationale forpligtelser: Bedre og mere sammenhængende natur vil bidrage til at standse tilbagegangen i biodiversitet og til, at Danmark følger op på EU's og FN's biodiversitetsmål.

KORT OM KORT

Grønt Danmarkskort bliver den konkrete masterplan for naturen. Det kommer til at vise både den eksisterende natur, og hvor kommunerne har planlagt for ny natur, der binder eksisterende natur sammen. Grønt Danmarkskort vil gradvist blive realiseret gennem bl.a. mere målrettet naturpleje, etablering af nye vådområder, mere skovrejsning, naturgenopretning, nye nationalparker og restaurering af vandløb.

Naturkortet er en digital kortsamling med forskellige kortlag. Naturkortet indeholder en række eksisterende kort - blandt andet Naturstyrelsens kortlægning af eksisterende naturområder, NaturErhvervstyrelsens High Nature Value-kort og et kort over kulstofrige lavbundsarealer. Med Naturkortet i hånden kan kommunerne planlægge for et Grønt Danmarkskort.

Biodiversitetskortet er et nyt kortlag, der giver detaljeret viden om, hvor Danmarks såkaldte rødlistede arter og andre truede dyre- og plantearter lever. Det viser også, hvor områder med den højeste naturkvalitet findes. Biodiversitetskortet er ét af kort-lagene i Naturkortet.

OMRÅDER I GRØNT DANMARKSKORT

Den særlige, internationalt beskyttede natur – Natura 2000-områderne – og øvrige eksisterende værdifulde naturområder bliver de centrale områder i Grønt Danmarkskort. Herudover kan fx nye fredninger og danske naturparker indgå.

Nye fredninger skal skabe store sammenhængende naturområder

Eksisterende og nye fredede områder skal indgå i Grønt Danmarkskort. Regeringen lægger vægt på, at fredningsarbejdet fortsætter og fokuseres. Handlingsplanen for fredninger (november 2013), der er udarbejdet af Naturstyrelsen, Kommunernes Landsforening og Danmarks Naturfredningsforening, udstikker en fælles retning for den fortsatte fredningsindsats. Et hovedformål er at skabe større, sammenhængende naturområder – fx ved at frede mindre arealer. Et andet formål er at frede Danmarks vigtige naturperler. Konkret arbejder Miljøministeriet på at frede Himmelbjerget og Dyrehaven, som er nogle af statens største naturattraktioner. Dermed kan sådanne nationale naturikoner opnå en større grad af beskyttelse end i dag.

Danske naturparker skal på Grønt Danmarkskort

Naturparker, der er områder med natur af særlig regional eller lokal betydning og gode rekreative friluftsmuligheder, kan i vidt omfang bidrage til Grønt Danmarkskort. Kommunerne kan derfor lade naturparkerne – på linje med en række øvrige værdifulde naturområder – indgå i udpegningen af Grønt Danmarkskort. Friluftsrådet har udviklet en mærkningsordning for Danske Naturparker. Områder med natur af særlig regional eller lokal betydning og gode rekreative friluftsmuligheder kan efter kommunernes ansøgning opnå status som naturpark.

Naturparkerne skal sætte fokus på kommunernes naturperler og bidrage til en koordineret planlægning og udvikling, der tager hensyn til at forbedre naturkvaliteten og de rekreative behov. Lokalt medejerskab er derfor afgørende.

Naturparkerne er forankret i kommunerne som en del af kommuneplanen eller som tillæg hertil. En naturpark vil ikke medføre lovgivning, som kan medføre nye restriktioner eller begrænsninger for lodsejere og beboere. Eventuelle tiltag på private jorde vil kun ske på grund af frivillige aftaler.

INDSATSOMRÅDE: MERE OG BEDRE SAMMENHÆNGENDE NATUR

Frem mod 2020 forventes ca. 25.000 hektar ny natur etableret.

De nye naturarealer vil bidrage til bedre sammenhængende natur, reduktion i udledningen af drivhusgasser, forebyggelse af konsekvenser af klimaforandringer og bedre rekreative muligheder for alle.

De nye arealer finansieres af såvel nationale som EU's finansieringskilder – navnlig Den Danske Naturfond og Landdistriktsprogrammet for 2014-2020. Effekterne af indsatsområdet er baseret på en foreløbig, overordnet fordeling af Landdistriktsprogrammets midler i 2016-2020 og afventer fastlæggelse af indsatserne i de næste vand- og naturplaner.

Forventede effekter af indsatsområdet:

- Ca. 8.000 hektar vådområder skal reducere udledning af kvælstof og fosfor til vores vandmiljø. Det bidrager til bedre forhold for vilde planter og dyr både i vandmiljøet og på de tilstødende arealer.
- Ca. 4.500 hektar kulstofrige lavbundslande udtages fra almindelig landbrugsdrift for at øge biodiversitet, reducere udledningen af drivhusgasser og kvælstofudvaskning. Udtagningen bidrager til opfyldelsen af Danmarks EU-forpligtelser på natur- og miljøområdet og den nationale målsætning om, at udledningen af drivhusgasser skal reduceres med 40 pct. i 2020 i forhold til 1990
- Mere robust og sammenhængende natur på ca. 1.300 hektar af de internationalt beskyttede naturområder (Natura 2000-områder) til gavn for en lang række både truede og almindelige plante og dyrearter

- Ca. 3.400 hektar nye skove – både statslige skove og private skove med tilskud
- Ca. 5000 ha ny natur gennem Den Danske Naturfond
- Ca. 1.500 hektar ny natur gennem grønne klimatilpasningsprojekter. Mulighederne for, at fx spildevandsselskaber kan integrere rekreative og naturhensyn i konkrete klimaprojekter, er væsentligt forbedret med ny lovgivning
- Ca. 600 ha ny natur gennem nye EU LIFE-projekter, der skal skabe mere og bedre sammenhængende natur og sikre synergieffekter med blandt andet vand- og klimainsatsen
- Ca. 1000 hektar ny natur og et bedre vandmiljø, som følge af vandløbsrestaureringsprojekter

INDSATSOMRÅDE: STYRKET INDSATS FOR VILDE DYR OG PLANTER

En varieret og mangfoldig natur kan bidrage til at standse tabet af biodiversitet og forringelse af planter og dyrs levesteder. Tilbagegangen i biodiversitet skal standses inden 2020.

Effekterne af indsatsområdet er baseret på en foreløbig, overordnet fordeling af Landdistriktsprogrammets midler og afventer fastlæggelse af indsatserne i de næste vand- og naturplaner.

Forventede effekter af indsatsområdet:

- Naturværdien sikres og øges på ca. 125.000 hektar – bl.a. gennem nyt forbud mod at sprede gødning og anvende sprøjtemidler på ca. 35.000 hektar enge, strandenge, heder, overdrev og øvrige beskyttede

naturtyper efter naturbeskyttelseslovens § 3. Desuden forventes iværksat pleje af ca. 90.000 hektar lysåben natur i Natura 2000-områder

- Bidrag til, at der ikke sker tilbagegang i de internationalt beskyttede Natura 2000-områder både på landjorden og i havet. Derudover fortsat fokus på fredning af naturperler og oprettelse af nye nationalparker
- God tilstand i 1.600 – 2.200 km vandløb for at forbedre levevilkårene for vilde dyre- og planterarter i søer, vandløb og kystnære områder
- Biodiversiteten i havet og indre farvande øges ved beskyttelse af eksisterende stenrev og boblerev og genopretning af et nyt stenrev. Derved sikres vækstbetingelser og levesteder for truede arters overlevelse i det marine miljø
- Naturværdien skal øges på ca. 7.000 hektar i de danske skove - primært skovene i Natura 2000-områderne. Det skal bl.a. ske gennem naturvenlig skovdrift med hjemmehørende arter, græsningsskov, mere dødt ved og bevaring af gamle træer, bekæmpelse af invasive arter og fremme af arter omfattet af habitatdirektivet
- Flere gamle træer og mere dødt ved i statens skove, da gamle træer og ved i skovbunden huser et mangfoldigt liv af svampe og insekter, hvoraf mange er truede arter i Danmark.
- Belastningen af naturen med næringsstoffer og sprøjtemidler nedbringes frem mod 2020

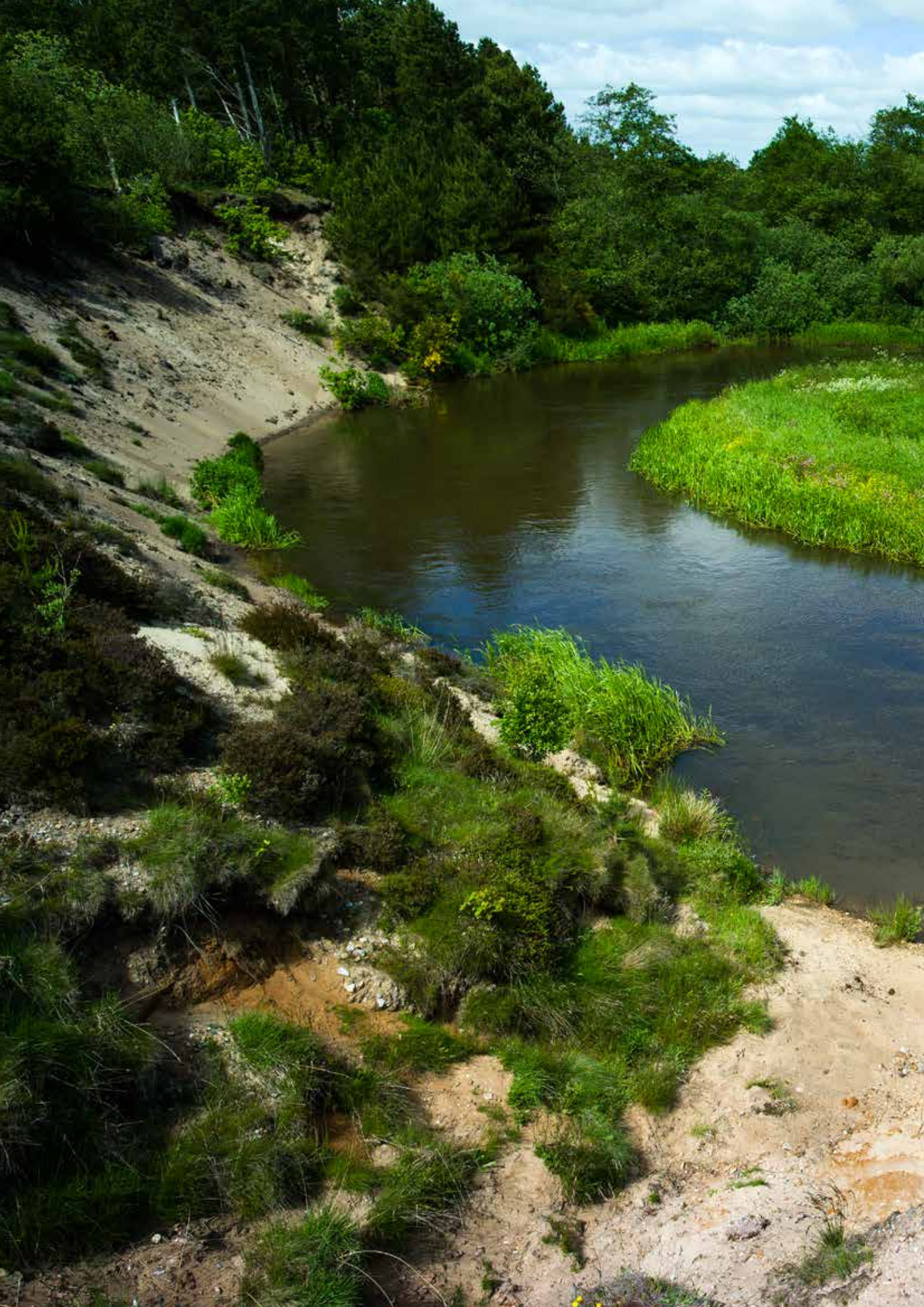
INDSATSOMRÅDE: BEDRE MULIGHEDER FOR FÆLLESSKAB Gennem NATUROPLEVELSER OG FRILUFTSLIV

Naturen skal frem mod 2020 udvikles bæredygtigt og til gavn for vores trivsel. Formålet er give danskerne flere muligheder for at opleve og bruge naturen.

Friluftslivet er en milliardindustri med ca. 28.000 arbejdspladser. Det skaber stor værdi, når vi overnatter på kroer, feriecentre og i sommerhuse, lejer jagt, og når vi køber udstyr som fx mountainbikes og fiskestænger. Friluftslivet og turismeerhvervet skal derfor styrkes.

Forventede effekter af indsatsområdet:

- Naturen er i 2020 vært for mere end 120 millioner besøg fra voksne danskere
- Flere og bedre friluftsmuligheder tæt på – både i byen og på landet – og for de svageste borgere i samfundet, så de i højere grad får glæde af naturen
- Flere og bedre friluftsmuligheder, der vækker nysgerrighed og glæde, så flere børn og voksne har lyst til at lære af og passe på naturen, og både den mentale og fysiske folkesundhed kan styrkes
- I 2020 er der flere partnerskaber og nye samarbejdsformer, der udvikler friluftslivet, så flere børn, unge, voksne og ældre interesserer sig for og deltager i naturpleje og friluftsliv
- Større udnyttelse af friluftslivets potentialer, så turismeerhvervet styrkes, og der kan skabes flere arbejdspladser
- Øget viden om natur og biodiversitet blandt børn og unge

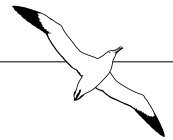

3. Det gør vi for vores natur

Mere plads og bedre sammenhæng

1 NYT BIODIVERSITETSKORT SKAL SIKRE BEDRE NATURPLANLÆGNING

Regeringen har fået udviklet et nyt, landsdækkende digitalt biodiversitetskort. Biodiversitetskortet giver detaljeret viden om, hvor forekomsten af truede og andre sårbare arter (de såkaldt rødlistede arter) såsom svampe, sommerfugle, padder og fugle er samt overblik over forekomsten af områder med høj naturkvalitet, lang naturkontinuitet og store naturpotentialer.

Formålet er at målrette naturforvaltningen mod de områder, hvor indsatsen gør størst nytte - også uden for Natura 2000-områderne. Dermed vil kortet give kommunerne det bedst mulige faglige grundlag for at udvikle Grønt Danmarkskort. Biodiversitetskortet er udviklet i samarbejde med Københavns Universitet og Aarhus Universitet.

Biodiversitetskortet bliver et kort-lag i naturkortet. Naturkortet består således af en samling af flere digitale kort og er udviklet som grundlag for kommunernes udpegning af Grønt Danmarkskort. Derfor er naturkortet et centralt værktøj for både staten, fonde og private lodsejere i prioriteringen af naturindsatsen fremover.

Naturkortet er en opfølgning på Natur- og Landbrugskommissionens anbefaling om at gennemføre en landsdækkende kortlægning af blandt andet de eksisterende meget værdifulde naturområder.

REGERINGEN VIL

- stille et digitalt naturkort, der indeholder et nyt biodiversitetskort, til rådighed med information om, hvor naturen findes og hvor truede og sårbare arter lever. Kortet bliver en del af grundlaget for kommunernes udpegning af Grønt Danmarkskort

Naturkortet vil blive et centralt værktøj for både staten, fonde og private lodsejere i prioriteringen af naturindsatsen fremover.

DET DIGITALE NATURKORT INDEHOLDER:

Kortlægning af eksisterende naturområder: Kortet viser, hvor den eksisterende natur i form af blandt andet skove, Natura 2000-områder, klitter, § 3-beskyttede områder og genetablering af vildtreservater er.

Planlagt natur: Kortet viser, hvor kommunerne har udlagt områder, hvor naturen med fordel kan styrkes og udvikles - fx områder til økologiske forbindelser samt skovrejsning og genetablering af vådområder.

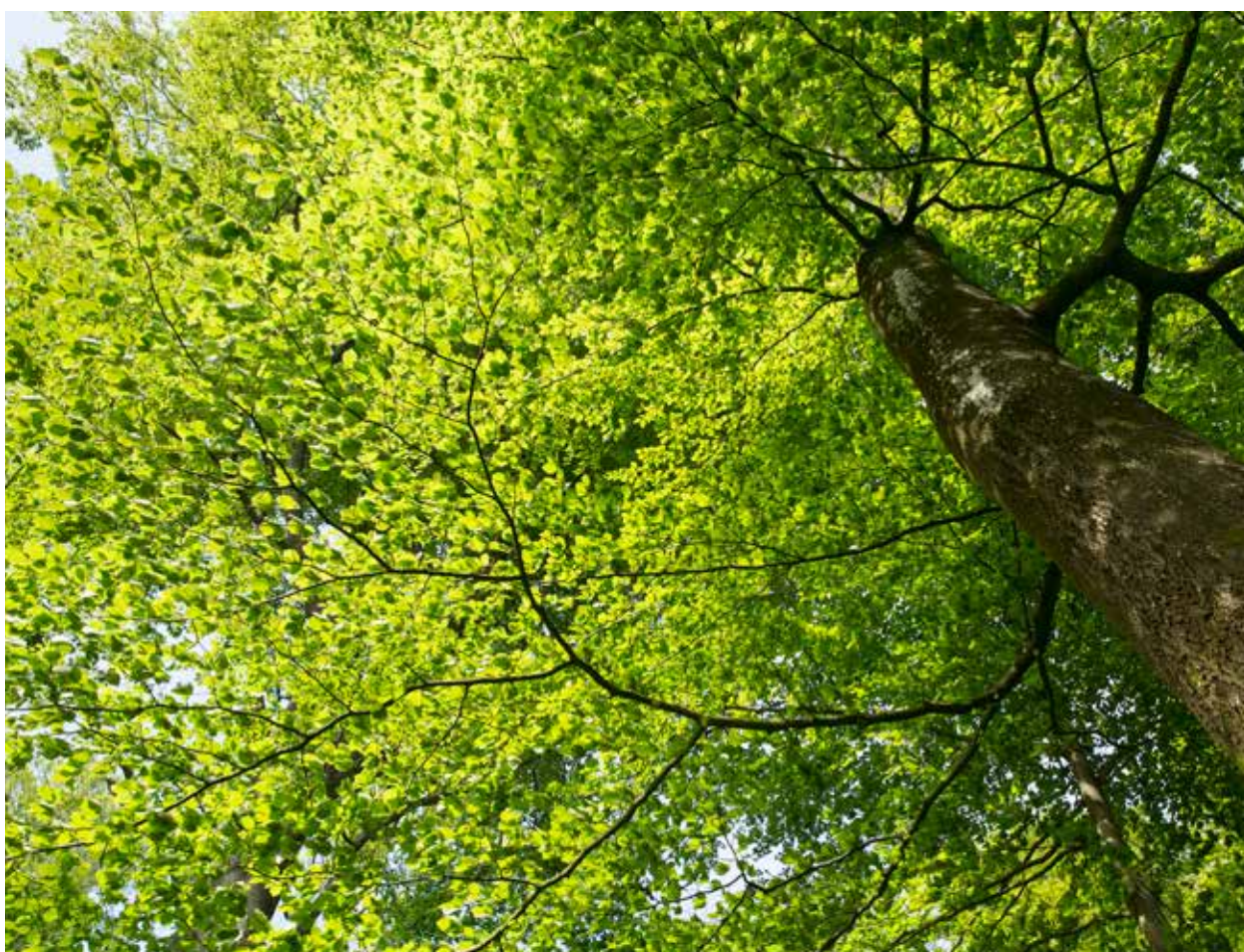
Nyt biodiversitetskort: Biodiversitetskortet giver detaljeret viden om forekomsten af rødlistede og andre sårbare arter og egnede levesteder for disse. Kortet giver således viden om, hvor naturkvaliteten er god, og hvor danske, sårbare arter trives – også uden for Natura 2000-områderne.

Klimakort: For at kunne prioritere indsatsen for naturen og skabe ny natur, hvor den giver mest effekt på lang sigt, indeholder kortgrundlaget også en række klimakort fra klimatilpasning.dk. Klimakortene viser hvilke områder, der er truet af oversvømmelser og hævet grundvandsstand.

ØVRIGE KORTGRUNDLAG, DER MULIGGØR UDNYTTELSE AF SYNERGIEFFEKTER

- NaturErhvervstyrelsen har fået udviklet et HNV-kort (High Nature Value), der anvendes til at målrette støtteordninger i Landdistriktsprogrammet 2014-2020 med biodiversitet som hovedformål til områder med den højeste naturkvalitet .
- Energistyrelsen har fået kortlagt kulstofrige lavbundsarealer. Udtagning af kulstofrige lavbundsarealer fra landbrugsdrift er en effektiv måde at reducere udledningen af drivhusgasser, samtidig med at en række hensyn til biodiversitet, grundvandsbeskyttelse og vandmiljø kan varetages.
- Øvrige støttekort: Kortgrundlaget vil endvidere blive udviklet som et dynamisk redskab, så en række øvrige støttekort - fx grundvandskortlægning og nationale sti- og cykelruter og en kommende kortlægning over sårbare og robuste landbrugsjorde – med tiden kan vise mulige synergieffekter

Regeringen har været med til at stifte Den Danske Naturfond, der er nyskabende i dansk naturpolitik.

2 Etablering af Den Danske Naturfond

Regeringen vil med etableringen af Den Danske Naturfond skabe mere natur til danskerne – sammen med danskerne. Fonden etableres som en uafhængig fond og skal skabe ny natur. Det vil gavne både dyr, planter, miljøet og klimaet, og det vil give flere danskere gode naturoplevelser.

REGERINGEN

- etablerer Den Danske Naturfond i et samarbejde mellem staten, VILLUM FONDEN og Aage V. Jensen Naturfond, der bidrager med finansiering af Den Danske Naturfonds aktiviteter. Regeringen har afsat 500 mio. kr. til fonden som startkapital.

Natura 2000-områderne bliver rygraden i et Grønt Danmarkskort.

3 NATURPLANER SKAL SKABE BEDRE OG MERE SAMMENHÆNGENDE NATUR

Natura 2000-områderne indeholder nogle af landets største og mest værdifulde naturområder. Dem vil regeringen fortsat sikre.

Regeringen vil inden udgangen af 2014 præsentere sit bud på 2. generation af Natura 2000-planer for 2016-2021. Planerne vil også tage fat på at skabe en sammenhæng mellem isolerede, truede og sårbare naturarealer i de udpegede områder og således tage et første skridt i den strategiske opbygning af Grønt Danmarkskort.

Landdistriktsprogrammet for 2016-2020 forventes at indeholde en række tilskudsordninger, som understøtter naturområdeplanerne. Den endelige fordeling af midlerne afventer fastlæggelse af indsatserne i de næste vand- og naturplaner.

Natura 2000-områderne bliver centrale i dansk naturforvaltning i årene fremover - både i forhold til at prioritere en konkret naturindsats inde i områderne og i forhold til at udgøre rygraden i Grønt Danmarkskort.

Den fortsatte indsats for at skabe bedre natur vil også tage afsæt i en kommende langsigtet strategi for, hvordan Natura 2000-områderne skal udvikle sig frem mod 2050. En langsigtet strategi bliver et centralt redskab til en målrettet indsats for at stoppe tilbagesgangen for biodiversiteten og til en forventningsafstemning mellem interessenter.

FAKTA OM NATURA 2000-OMRÅDER

Natura 2000 er betegnelsen for et netværk af særligt beskyttede naturområder i EU.

Natura 2000-områder har en særlig natur, der gør dem til habitat- og fuglebeskyttelsesområder under bestemmelser fastlagt i EU. Områderne skal bevare og beskytte naturtyper og vilde dyre- og plantearter, som er sjældne, truede eller karakteristiske for EU-landene.

I Danmark er der udpeget 252 Natura 2000-områder. Samlet udgør de 9 pct. af landarealet – svarende til Fyn med omliggende øer – og i alt 18 pct. af havarealet.

Staten fastlægger med Natura 2000-planerne et mål og en tidsramme for indsatsen i hvert enkelt Natura 2000-område, der både kan være isolerede arealer og store heder, moser og skove. Planerne dækker alt fra eremitter og guldsmede over trækfugle og kongeørne til oddere og sæler.

REGERINGEN VIL

- pleje og udvide naturarealer gennem frivillige ordninger til gavn for en lang række både truede og almindelige plante og dyrearter. Det forventes at få en effekt på ca. 1.300 hektar mere robust og sammenhængende natur
- igangsætte pleje af forventeligt ca. 90.000 hektar lysåben natur med slæt og græsning primært i Natura 2000-områder
- øge naturværdien på ca. 7.000 hektar i de danske skove primært inden for Natura 2000-områder gennem blandt andet naturvenlig skovdrift med hjemmehørende arter, græsningsskove og mere dødt ved i skovene
- udarbejde en langsigtet national strategi for, hvordan der frem mod 2050 kan opnås en god tilstand for de EU-beskyttede arter og naturtyper
- præsentere forslag til konkrete indsatser for Natura 2000-områderne inden udgangen af 2014

4 VI SKAL HAVE FLERE SKOVE I DANMARK

Statslig skovrejsning foregår ofte i samarbejde med kommuner og vandværker og ved at staten opkøber landbrugsjord og planter ny bynær skov.

Det første statslige skovrejsningsprojekt med fokus på bynærhed var Vestskoven ved Albertslund. Det blev startet i 1967 og er nu næsten afsluttet som et samlet skov- og naturområde på 1.400 hektar med gratis adgang for alle.

Miljøministeriet har i dag ca. 25 igangværende projekter om etablering af nye bynære statsskove på landbrugsjord. Det er for eksempel Drastrup Skov ved Aalborg, True Skov ved Århus, Elmelund Skov ved Odense, Himmelev Skov ved Roskilde og Greve skov ved Greve. Projekterne gennemføres ved opkøb af landbrugsjord med medfinansiering fra vandværk eller kommune og efterfølgende indretning med skov og natur.

I 2012 og 2013 blev sikret midler til rejsning af mere end 700 hektar ny statsskov.

Mange af de skove, som vi i dag opfatter som gamle skove, og hvor der også er betydelig biodiversitet, blev etableret ved skovrejsning for blot 100-200 år siden på marker og heder. Et godt eksempel er Tisvilde Hegn i Nordsjælland.

Nye bynære skove bringer borgerne tættere på naturen og naturen tættere på borgerne ved at skabe sammenhæng til andre skov- og naturområder længere væk. En undersøgelse fra Det Økonomiske

Råd (2014) viser stor samfundsøkonomisk værdi af nye bynære skove. Den økonomiske værdi af friluftsaktiviteter i de nye skove, som Miljøministeriet har etableret, udgør i gennemsnit 37.000 kr. per hektar per år.

Siden 1998 har Miljøministeriet og danske vandværker samarbejdet om at etablere nye statsskove i vigtige vandindvindingsområder. Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri har bidraget til dette samarbejde. I disse år afsluttes en grundig grundvandskortlægning af hele landet. Kommunerne skal herefter - i samarbejde særligt vandselskaberne - udarbejde eller revidere eksisterende indsatsplaner for grundvandsbeskyttelse, så det danske grundvand beskyttes bedst muligt.

Etablering af nye skove har ikke kun positiv effekt på grundvandet. Skov binder også CO₂ og kan mindske risikoen for oversvømmelser, fordi skov tilbageholder regnvand. Skove filtrerer også luftforurening, reducerer kvælstof- og fosforudledningen til vandmiljøet og beskytter mange fortidsminder. Desuden bruges træ i industrien og til biomasse i energiproduktionen. Nye statsskove giver flere gratis muligheder for løbe-, vandre- og mountainbiketure, shelter-overnatninger, svampejagt, osv.

REGERINGEN VIL

- afsætte 30 mio. kr. til at plante ny statsejet skov, der skal binde naturen sammen, bidrage til klimasikring, beskytte drikkevandet og skabe nye og bedre naturoplevelser også bynært
- etablere ca. 2.800 hektar privat skov på landbrugsarealer gennem frivillige tilskudsordninger

LIFE-projekter

LIFE-programmet er EU's miljø- og klimaprogram. EU yder tilskud til konkrete projekter på 60 pct. af udgifterne. Ansøgerlandet dækker selv 40 pct. Projekterne gennemføres i et samarbejde mellem staten, kommuner, private lodsejere og andre interessenter.

5 TO STORE NATURPROJEKTER SKAL SKABE BEDRE NATUR OG KLIMASIKRING

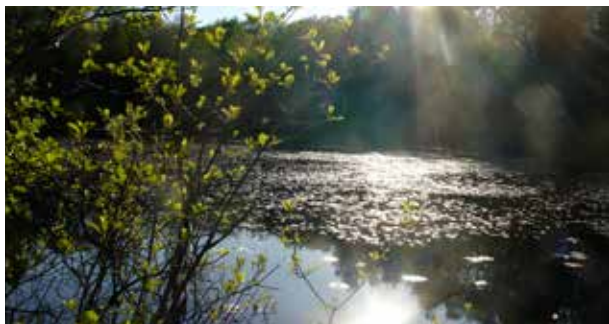
Der gennemføres under EU's LIFE-program et naturprojekt og et klimaprojekt. Begge projekter skal etablere mere og bedre sammenhængende natur og understøtte både vand- og klimaindsatsen.

Udgangspunktet for et integreret LIFE-naturprojekt er, at der gennemføres en række naturprojekter inden for et større samlet geografisk område. I projektområdet, som forventes at dække en landsdel, tages der udgangspunkt i at gennemføre 2. generation af naturplanerne ud fra en helhedsbetragtning. Fokus vil være på genopretning af værdifuld og sjælden natur og på at skabe sammenhænge mellem i dag adskilte værdifulde naturområder. Derudover skabes øget robusthed i naturområderne mod ydre påvirkninger.

Udgangspunktet for et LIFE-klimaprojekt er, at der inden for et stort projektområde gennemføres en række delprojekter med fokus på 1) vådområder, der tilbageholder vand, næringssalte og forurenende stoffer 2) vådområder, der mindsker oversvømmelse af lavtliggende byer og højproduktiv jord og 3) kontrolleret oversvømmelse af skov og lavbunds-jorder, der tilbageholder vand i ekstremssituationer. Hvis projektet eksempelvis omhandler oversvømmelsestruslen mod værdifulde strandenge i et Natura 2000-område, når havstanden stiger, sikres væsentlige synergieffekter mellem klimatilpasning og naturforvaltning. LIFE-klimaprojekter kan også fokusere på at reducere udledning af drivhusgasser.

REGERINGEN VIL

- prioritere national finansiering på 48 mio. kr. til gennemførsel af to LIFE-projekter, hvortil der opnås 60 pct. EU-medfinansiering. Der er tale om følgende to projekter:
- igangsætte LIFE-klimaprojekt om fremsynet klimaforebyggelse og -tilpasning. Projektet kan fx omhandle og håndtere oversvømmelsestruslen mod værdifulde strandenge i et Natura 2000-område, når havstanden stiger.
- igangsætte LIFE-naturprojekt om sammenhængende natur og naturkvalitet. Der gennemføres et konkret naturprojekt i et større geografisk område, hvor der opnås synergieffekter med bl.a. vand- og klimaindsatsen.

6 ET RENERE VANDMILJØ

Danmark er et land med lange kyststrækninger og mange søer og åer. Disse naturområder udgør en væsentlig del af den samlede danske natur. Samtidig består hovedparten af vores landareal af dyrkede marker, som bl.a. gødes med kvælstof og fosfor, hvoraf en del ender i vores vandmiljø. Det kan resultere i algevækst, iltsvind og nedgang for antallet af vilde plante- og dyrearter.

Ifølge EU's vandrammedirektiv skal medlemslandene sikre, at grundvand, søer, vandløb og kystnære farvande når miljømålet 'god tilstand'. Gode økologiske forhold er ensbetydende med et rigt plante- og dyreliv.

Vandområdeplanerne for 2016-2021 skal sikre, at der gennemføres indsatser med henblik på at indfri disse målsætninger. Vandindsatser har gavnlig synergieffekt på naturen nær kysterne og i ådalene, men også højere oppe på land.

Regeringen har afsat 10 mio. kr. til en særlig indsats for større danske søer udover dem, der allerede indgår i vandplanlægningen for 2010-2015. Formålet er at skabe bedre vilkår for biodiversitet og bedre bademuligheder.

REGERINGEN VIL

• etablere vådområder på landbrugsarealer, der skal reducere tilførsel af kvælstof og fosfor til vores vandmiljø for at undgå algevækst og iltsvind samt skabe bedre økologiske forhold for vilde plante- og dyrearter. Der forventes etableret ca. 8.000 hektar nye vådområder. Beslutning om indsatsen træffes i forbindelse med fastlæggelse af vandplanerne

- præsentere øvrige indsatser for bl.a. nedbringelse af tilførslen af næringsstoffer til vandmiljøet, sikring af kvaliteten af grundvandet og rensning af spildevandet
- restaurere større danske søer, hvor der er et særligt behov på grund af tilførslen af næringsstoffer til søerne

FAKTA OM VANDOMRÅDEPLANER 2016-2021

Miljøministeriet skal senest 22. december 2014 udarbejde forslag til vandområdeplaner. Heri beskrives, hvordan miljøtilstanden skal være i søer, vandløb, kystvande og grundvand, og planerne indeholder en beskrivelse af den nødvendige indsats for at nå målene.

Målet med planerne er at sikre god tilstand i vandmiljøet. Den seneste basisanalyse fra 2014 viser, at der er sket en svag forbedring af tilstanden i vandområderne, men hovedparten af vandområderne opfylder fortsat ikke målet om god tilstand i 2021, medmindre der iværksættes yderligere indsatser.

Miljøministeriet vil i forbindelse med de kommende forslag til vandområdeplaner opføre et revideret behov for indsatser i relation til søer, vandløb, kystvande og grundvand. Indsatsbehovet i relation til kystvande vil blive fastlagt på baggrund af nye beregningsmodeller - herunder med inddragelse af flere kvalitetselementer - end der blev anvendt i første generations vandplaner.

I forhold til forbedringen af de fysiske forhold i vandløbene har regeringen i foråret 2014 afsat en foreløbig økonomisk ramme på 696 mio. kr. Det er forventningen, at den økonomiske ramme vil give mulighed for at sikre målopfyldelse i yderligere minimum 1.600-2.200 km vandløb. Kommunerne skal sammen med vandrådene, der omfatter blandt andet landbrugsorganisationer og grønne organisationer, udarbejde forslag til indsatser til forbedring af vandløbenes tilstand. Forslagene vil indgå i fastlæggelsen af regeringens endelige forslag til indsatsprogram vedr. vandløbene.

Udtagning af kulstofrige lavbundsjorde til natur er et godt eksempel på, hvordan klima-, natur- og miljøpolitik kan forenes.

7 NY NATUR TIL GAVN FOR BIODIVERSITET OG KLIMA

Regeringen har med et bredt flertal i Folketinget besluttet at udtage kulstofrige lavbundsjorde til natur.

Formålet er at genskabe eller forbedre naturområder og reducere landbrugets udledning af drivhusgasser fra kulstofrige lavbundsjorde. Der vil desuden være synergimuligheder i forhold til nedsat udledning af kvælstof og fosfor til vandløb, søer og fjorde og øget biodiversitet.

I dag drives der landbrug på en del lavtliggende arealer, som holdes tørre ved hjælp af dræning og bortpumpning af naturligt tilstrømmende vand. Hvis vandaflledning af og dyrkning på sådanne arealer ophører, kan der opnås rigere plante-, fugle- og dyreliv og reduceret kvælstofudvaskning.

Ordningen betyder, at landmænd, som har landbrugsarealer på kulstofrige jorde, kan få tilskud til at tage arealerne permanent ud af omdrift. Ordningen er frivillig, og lodsejeren vil få kompensation for nedsat indtjening. Lodsejeren vil fremover ikke have mulighed for at pløje, sprede gødning eller anvende sprøjtemidler på jorden. I stedet vil ekstensiv drift kunne finde sted – fx slæt og græsning med dyr. Dræn skal desuden fjernes for at genskabe naturlig vandstand. Ordningen vil også kunne finansiere anlæg, der genskaber naturlig vandstand.

Udtagning af lavbundsjorde i ådale vil også bidrage til klimatilpasningen, fordi disse jorde kan absorbere og tilbageholde store vandmængder i forbindelse med voldsomme regnskyl. Dermed er ordningen et godt eksempel på, hvordan klima-, natur- og miljøpolitik kan forenes.

REGERINGEN VIL

- udtage ca. 4.500 ha kulstofrige lavbundsarealer til natur
- lade kortlagte kulstofrige lavbundsarealer indgå i kortgrundlaget for udpegning af Grønt Danmarks-kort

Tilstedeværelsen af internationalt og nationalt vigtige natur-, landskabs- og kulturhistoriske områder er afgørende for oprettelsen af en dansk nationalpark.

8 NATIONALPARKER SKAL FORTSAT VÆRE FYRTÅRNE FOR NATUREN

Der findes i dag tre danske nationalparker - Thy, Vadehavet og Mols Bjerge. Regeringen vil arbejde for etableringen af i alt 5 nationalparker.

Regeringen forventer at kunne vedtage Nationalpark Skjoldungernes Land i starten af 2015. Nationalparken omkring Lejre og Roskilde Fjord vil indeholde fjorden, store skove og flotte landskaber med flere store godser. Denne fjerde danske nationalpark bliver den første nationalpark på Sjælland.

Tilstedeværelsen af internationalt og nationalt vigtige natur-, landskabs- og kulturhistoriske områder er afgørende for oprettelsen af en dansk nationalpark. Nationalparkerne indeholder ud over Natura 2000-områder også andre naturværdier og landskaber af national betydning, som i nogen grad er omfattet af blandt andet naturbeskyttelseslovens § 3 og fredninger. Det er områder, som er med til at skabe helhed og sikrer mulighed for sammenhæng i områdets landskab og natur.

Inden for nationalparkerne arbejder nationalpark-fondene bl.a. for at skabe og sikre større sammenhængende naturområder og landskaber, bevare og styrke naturens kvalitet og mangfoldighed, sikre kontinuitet og muligheder for fri dynamik i naturen. Arbejdet sker gennem frivillige aftaler. De beskyttede naturværdier i nationalparkerne bliver dermed centrale områder i Grønt Danmarkskort.

Nationalparker udvikler naturen gennem lokalt medejerskab og frivillige projekter, der styrker vores bevidsthed om og interesse for naturens værdier – fx gennem inddragelse i nationalparkernes etablering og udvikling.

REGERINGEN VIL

- fortsat have fokus på oprettelsen af en 5. nationalpark – det kan fx blive Nationalpark Kongernes Nordsjælland
- undersøge muligheder for og konsekvenser af at etablere en marin nationalpark
- styrke informationsindsatsen om de danske nationalparker

9 DET SKAL VÆRE ATTRAKTIVT FOR LANDMÆND AT PLEJE NATUREN

En stærk naturpolitik skal gå hånd i hånd med en bæredygtig og effektiv landbrugsproduktion. Derfor ønsker regeringen at tage hånd om de udfordringer, som landmænd støder på, når de ønsker at gennemføre naturpleje med eller uden tilskud. Naturstyrelsen, NaturErhvervstyrelsen og Videncentret for Landbrug har således udarbejdet en analyse af de udfordringer for naturpleje, som lodsejere og dyreholdere oplever. For hver udfordring gives forslag til, hvordan naturplejen kan fremmes.

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri har fx i forbindelse med ny landbrugsreform ændret reglerne, så det fra 2015 ikke længere er nødvendigt at kontrollere for særlige plantearter på græsarealer efter den såkaldte planteliste, hvor man søger om EU-arealstøtte. Fra 2015 vil alle arter af græs, grøntfoder og naturligt forekommende urter derfor være tilladte på støtteberettigede arealer - herunder også for eksempel lysesiv, brændenælde og tidsler. Der må stadig kun være begrænsede arealer med træer, buske mv. på støtteberettigede arealer.

Et forslag til nyt projekt er at etablere en landsdækkende ordning med lånekvæg, hvor en dyreholder låner 5-10 stykker kvæg til naturpleje. Dyreholdere kan beholde eventuelle kalve, mens lånekvæget senere afleveres tilbage til Naturstyrelsen og kan indgå i nye plejeprojekter. Kommunerne vil være mulige partnere. Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri vil undersøge, om der også kan oprettes økologiske lånekvægsbesætninger, så eksisterende og kommende økologiske landmænd også kan deltage i ordningen.

Naturpleje af større, sammenhængende områder

Regeringen vil øge kendskabet til eksisterende muligheder for tilskud, regler mv. blandt landmænd i Natura 2000-områder, som er særligt egnede til naturpleje. En sådan opsøgende og understøttende indsats kan fx udføres af landbrugskonsulenter eller kommuner og kan bidrage til, at flere landmænd iværksætter naturpleje i stedet for traditionel landbrugsdrift. Opsøgende og understøttende indsatser for naturpleje kan også indgå i etablering af Grønt Danmarkskort.

Grøn biomasse fra græs- og naturarealer

Regeringen vil undersøge potentialet for, at den afhøstede biomasse fra en del af de naturarealer, der ikke plejes i dag, kan nyttiggøres i den danske biogasproduktion. Biomassehøst kan med fordel foregå på enge, der er tydeligt påvirket af afvanding, omlægning eller som er næringsstofbelastede. Høstet fjerner op til 10 gange så mange næringsstoffer som afgræsning.

Regeringen har allerede igangsat en række bio-baserede løsninger, som er beskrevet i regeringens vækstplan for vand-, bio- og miljøløsninger. Hensigten er, at teknologiske løsninger kan udvikle økonomien i grøn biomasse, så der sikres afsætning af grøn biomasse på markedsvilkår – også til fordel for naturen.

Regeringen har også nedsat et bio-økonomisk panel, der skal anvise muligheder for tiltag, der fremmer bio-økonomien.

Et eksempel på fremme af grøn biomasse er partnerskabsprojektet 'Grøn Omstilling – Naturpleje som driftsgren' i samarbejde mellem Naturstyrelsen,

Miljøministeriet har gennem 25 år gjort gode erfaringer med at erhverve private arealer til natur-, skov- og friluftsmål gennem jordfordeling.

Landbrug og Fødevarer, NaturErhvervstyrelsen og Aage V. Jensens Naturfond. Som en del af det eksisterende projekt planlægges et delprojekt "Fra græs til gas", der forventes at løbe over en treårig periode fra 2014 – 2016. Projektet vil forsøge at samle hele kæden: samle ekstensive (og våde) arealer i større driftsenheder, sætte skub i udviklingen af egnede høstmaskineri og afsætning til biogasanlæg. Projektet er en opfølgning på Natur- og Landbrugs-kommissionens anbefaling om, at der skal udvikles modeller og metoder til effektiv produktion, høst, transport og afsætning af grøn biomasse fra vedvarende græs- og naturarealer - eksempelvis til biogasproduktion.

Hvis det lykkes at nyttiggøre afhøstet biomasse fra en del af de plejekrævende naturarealer i biogasproduktionen, vil det kunne bidrage til en væsentlig forbedring af økonomien ved naturplejen af en lang række naturarealer, der i dag enten ikke plejes eller plejes utilstrækkeligt. På den måde vil et succesfuldt pilotprojekt gennem høslæt kunne billiggøre naturplejeforpligtelserne, der følger af naturbeskyttelsesloven og habitatdirektivet. En synergieffekt ved at høste biomasse på specielt lavtliggende arealer (for eksempel enge i ådale) er fjernelse af næringsstoffer, før de når vandmiljøet.

Biomassen vil efter afgang i biogasanlæg kunne anvendes som gødning på de intensivt dyrkede arealer. Et yderligere perspektiv ved afhøstet biomasse er produktion af grøn gødning fra biogasanlæg, der kan anvendes i den økologiske landbrugsproduktion, hvilket er en mangelvare i dag.

Jordfordeling

Miljøministeriet har gennem mere end 25 år gjort gode erfaringer med at erhverve private arealer til natur-, skov- og friluftsmål gennem jordfordeling. Det har mange steder ført til løsninger, hvor både landbrug, natur og friluftsliv tilgodeses på samme tid. Jordfordeling kan derfor også være relevant i den gradvise realisering af Grønt Danmarkskort.

I øjeblikket sker den store jordfordelingsindsats i forbindelse med kommunernes etablering af vådområder. NaturErhvervstyrelsen forestår jordfordelingerne, fordi der som led i jordfordelingerne sker statsligt køb af arealer til projekterne. Det sker efter jordfordelingsloven.

REGERINGEN VIL

- undersøge mulighederne for en opsøgende og understøttende indsats over for landmænd med henblik på, at de søger tilskud til naturpleje af større, sammenhængende områder på tværs af ejerskel
 - offentliggøre analyse med løsninger på de udfordringer, som landmænd støder på, når de ønsker at gennemføre naturpleje med eller uden tilskud
 - etablere en landsdækkende ordning med lånekvæg til naturpleje af både lysåbne naturtyper og skov som del af indsats for at realisere Grønt Danmarkskort
 - afsætte 2 mio. kr. til en ny formidlingsindsats 'Landmænd som naturambassadører', som skal skabe medejerskab blandt landmænd til at pleje naturen.
- Som et element i formidlingsindsatsen udvikles en app med beskyttede naturtyper, som gør det muligt for lodsejere, myndigheder og organisationer at konstatere, om et areal er beskyttet efter naturbeskyttelsesloven (§ 3). Formidlingsindsatsen vil bygge på De 8 Naturråd, som økologer, jægere, ornitologer, biavlere og forskere lancerede i juni 2014

Eksempel på JORDFORDELING - et redskab til at skabe mere natur og nye vådområder

Tæt ved Ulfborg i Vestjylland er et nyt vådområde på ca. 179 hektar klar til etablering. Det skal give mere natur og bedre vandmiljø. Der er en gennemført jordfordelingsproces i forberedelsen af projektet.

Arealerne i det oprindelige 220 hektar store projektområde var før jordfordelingen fordelt på 24 lodsejere. 12 heltidsbrug stod for omkring 80 pct. af arealet. Resten tilhørte mindre ejendomme, der som oftest var bortforpagtet.

Der skulle skaffes 80 hektar erstatningsjord, da 10 lodsejere havde ønske om at bevare eller forøge arealstørrelsen af deres ejendomme. Der var dog også lodsejere, der ønskede at sælge arealer uden for projektområdet - faktisk tre gange så meget, som der var brug for. Udfordringen var at få købt eller byttet sig til de rigtige arealer, så beliggenheden kunne forbedres eller i hvert fald ikke forringes for den enkelte lodsejer.

Efter to års arbejde og to jordfordelinger er området nu klar til anlæg af det nye vådområde på ca. 179 hektar. Meget ændrede sig undervejs. De oprindelige skeptikere blev tilfredse. De oprindelige sælgere fik ikke solgt. Tre lodsejere valgte at beholde deres arealer, og det oprindelige vådområdeprojekt på 220 hektar fik skåret et hjørne af for at imødekomme den største lodsejer. Der blev flyttet ejerskab på i alt 425 hektar jord til en værdi af knap 50 mio. kr.

Stenrev er havbundens oaser, hvor der lever eksempelvis søanemoner, læderkoraller og udbredte tangskove.

10 MERE OG BEDRE SAMMENHÆNGENDE NATUR PÅ HAVET

Dyr og planter i havet har brug for plads til at udvikle sig. Derfor skal der sikres repræsentative og sammenhængende beskyttede havområder, der dækker mangfoldigheden af havets naturtyper.

I dag er der udpeget beskyttet natur i Natura 2000-områderne på havet, som udgør ca. 18 pct. af Danmarks marine areal. I områderne beskyttes en række naturtyper - fx stenrev, sandbanker og boblerev samt mere kystnær natur som for eksempel kystlaguner og lavvandede mudderflader, der er blottet ved ebbe.

REGERINGEN VIL:

- i løbet af 2015 - med udgangspunkt i Danmarks Havstrategi fra 2012 - præsentere et indsatsprogram for havet, der skal træde i kraft i 2016. Indsatsprogrammet skal bidrage til, at der opnås god miljøtilstand i de danske havområder. Programmet er en del af gennemførelsen af EU's havstrategidirektiv fra 2008. Direktivets formål er at fastholde eller opnå 'god miljøtilstand' i alle europæiske havområder senest i 2020
- sende nye Natura 2000-planer i høring for de 97 helt eller delvist marine områder inden udgangen af 2014 - herunder de første Natura 2000-planer for en række nye områder i Nordsøen
- sikre løbende kortlægning af naturtyperne rev, boblerev og sandbanker i Natura 2000-områderne. Indsatsen begyndte med boblerev i Kattegat. Kortlægningen forventes at blive afsluttet i løbet af 2. planperiode frem mod 2021

- indføre fiskeriregulering på rev og boblerev inden for Natura 2000-områderne i perioden frem mod 2021. På stenrevene og de biogene rev forbydes bundtrawlsfiskeri, mens boblerev beskyttes mod både trawl og garnfiskeri. Beskyttelsen omfatter revene og en omliggende bufferzone som i Kattegat er på 240 meter

- udpege beskyttede områder i Kattegat, der fremover skal beskyttes mod fysisk påvirkning (bundtrawl, råstofindvinding og klapning). Den bløde havbund rummer sårbare arter, der skal beskyttes i henhold til EU's havstrategidirektiv - eksempelvis søfjer, som er lysende koraller. Udpegningen af beskyttede områder vil bidrage til at opfylde målsætningerne i Danmarks Havstrategi fra 2012

- gennemføre EU's direktiv om maritim fysisk planlægning i dansk lovgivning senest i 2016 og udarbejde en plan for arealanvendelsen af havet senest i 2021. Vedtagelsen af dansk lovgivning på området skaber en ramme for, at vi i Danmark får en overordnet, sammentænkt havplanlægning på plads. Det er en mulighed for langsigtet og helhedsorienteret planlægning på tværs af de enkelte sektorer, så der fremadrettet planlægges mere smart, og at potentielle konflikter om pladsen på havet undgås. Havplanlægning forventes at fremme en bæredygtig vækst i de maritime aktiviteter, samtidig med at havets ressourcer beskyttes

11 STENREV SKAL BERIGE HAVETS NATUR

Regeringen har afsat 10 mio. kr. til at genoprette et stenrev på havet. Stenrev er havbundens oaser, og naturen på rev er særlig mangfoldig med et meget artsrigt dyre- og planteliv, hvor der lever eksempelvis søanemoner, læderkoraller og udbredte tangskove med grønne, brune og røde havalger og tangarter.

Stenrevene har været udsat for massiv udnyttelse, bl.a. på grund af stenfiskeri til havnemoler og kystsikringsanlæg. I dag er stenfiskeri forbudt, men alligevel er stenrev blevet en sjælden naturtype i Danmark, og den biologiske mangfoldighed af arter, der er særligt knyttet til de såkaldt huledannende stenrev, er i fare for at forsvinde.

Stenrevet skal bl.a. understøtte indsatsen for en mere robust natur til havs. Genopretningen vil som udgangspunkt ske i et Natura 2000-område, hvor revet beskyttes mod forstyrrelser.

Genopretning af stenrev i Danmark vil overordnet set være en gevinst for både havenes og fjordsystemernes biodiversitet. Hvis et stenrev genoprettes i et fjordområde, vil det kunne give øget biodiversitet i de indre farvande - herunder bedre opvækstbetingelser for fiskeyngel - samtidig med at effekten af stenrevs potentiale for reduktion af skadevirkninger fra næringsstoffer i det marine miljø kan undersøges.

REGERINGEN VIL

- genoprette et stenrev på havet eller i et fjordsystem for at bidrage til bedre betingelser for dyr og planter på havbunden. Der er afsat 10 mio. kr. til indsatsen

Styrket indsats for vilde dyr og planter

12 VI SKAL BESKYTTE VÆRDIFULDE NATUROMRÅDER BEDRE

I dag er ca. 400.000 hektar dækket af heder, moser, søer, overdrev, ferske enge og strandenge, som er beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3. Det svarer til knapt 10 pct. af Danmarks areal

Områderne er vigtige levesteder for en lang række vilde dyr og planter. Men i mange områder er naturtilstanden i dag præget af, at arealerne igennem mange år har fået tilført for mange næringsstoffer og sprøjtemidler samtidig med, at traditionel landbrugsdrift med afgræsning og høslæt er ophørt.

Regeringen vil styrke beskyttelsen af de naturområder, der er beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3, ved at forbyde brugen af sprøjtemidler og gødning på disse arealer. Indsatsen skal bygge på ny opdatering og registrering af § 3-arealerne i Danmark.

Et forbud vil forbedre naturtyperne som levesteder for en lang række arter og vil derfor bidrage til at følge op på EU-målsætningen om at standse tilbagegangen af biodiversitet inden 2020. Forbuddet vil også bidrage til at varetage forpligtelserne i forhold til Natura-2000-direktiverne og de øvrige internationale naturbeskyttelseskonventioner samt EU's vandrammedirektiv.

Regeringen vil også hæve de vejledende bødestørrelser for overtrædelser af naturbeskyttelsesloven og sikre bedre beskyttelse af § 3-natur i byzoner og sommerhusområder.

REGERINGEN VIL

- gennemføre et forbud mod gødning og sprøjtning på beskyttede naturarealer (§ 3-beskyttede områder) gennem en ændring af naturbeskyttelsesloven
- ændre gældende regler i naturtypebekendtgørelsen, så værdifulde naturarealer i byer og sommerhusområder fremover vil blive beskyttet bedre, og beskyttelsen vil blive mere ensartet og enkel
- indføre et vejledende bødeniveau gennem en ændring af naturbeskyttelsesloven, som skal bidrage til højere bøder for overtrædelser af naturbeskyttelsen

ØKOLOGIEN STYRKER BIODIVERSITETEN

Regeringen har en målsætning om at fordoble det økologiske areal i 2020. I dag udgør arealet næsten 7 pct. af landbrugsarealet.

Økologisk landbrugsproduktion dyrker jorden mindre intensivt og uden brug af pesticider og skaber dermed bedre sammenhæng mellem landbrugsproduktion og naturhensyn. Det er både til gavn for biodiversitet og beskyttelse af drikkevandet.

Økologi reducerer også belastning af naturen med næringsstoffer og sprøjtemidler. Derfor findes der vilde planter på selve marken, og det understøtter en fauna og dens tilhørende fødekæder. Langs økologiske markers læhegn findes der en del flere blomstrende planter, de blomstrer mere og over en længere periode end langs konventionelle marker. Levende hegn på økologiske bedrifter er derfor en bedre fødekilde for fx vilde bier og sommerfugle. Økologisk drift bidrager derfor til bedre levesteder og betingelser for spredning af plante- og dyrearter.

13 **EFFEKTIV OG MÅLRETTET INDSATS FOR VORES VILDE DYR OG PLANTER**

Regeringen vil udarbejde en national plan, der skal målrette og prioritere den langsigtede indsats for de danske dyre- og plantearter.

En samlet plan for den nationale artsforvaltning vil ikke være en plan for specifikke arter men overordnede retningslinjer og principper for artsforvaltningen. Med artsforvaltningsplanen vil midlerne til artsforvaltningen kunne prioriteres, hvor den biologisk og samfundsmæssigt har størst effekt.

Der er gennem flere år udarbejdet målrettede forvaltningsplaner for en række arter, men i takt med at dele af naturen er kommet under stigende pres og nu også fremover vil påvirkes af klimaforandringer, er der behov for at analysere udfordringerne og sikre en effektiv og velprioriteret artsindsats fremover.

REGERINGEN VIL

- udarbejde en national plan for forvaltning af de danske dyre- og plantearter, som skal målrette og prioritere den langsigtede indsats
- iværksætte konkrete indsatser for birkemus, strandtudse, løvfrø og andre truede såkaldte bilag IV-arter baseret på eksisterende forvaltningsplaner
- iværksætte konkrete projekter, som skal forbedre vilkårene for de insekter, som spiller en vigtig rolle som bestøvere, fx honningbien

Kendskabet til, hvor truede og sårbare arter lever, kan bruges til at målrette forvaltningen mod disse områder til fordel for en række andre arter også.

14 DE MEST TRUEDE ARTER SKAL HAVE EN HJÆLPENDE HÅND

Regeringen ønsker at gøre en indsats for en række danske arter, der er særligt udsatte. En forudsætning for dette er at vide, hvor de lever. Truede og sårbare arter er ofte en god indikator for naturområdets kvalitet. Kendskabet til, hvor arterne lever, kan derfor også bruges til at målrette midler og forvaltningsindsats mod disse områder til fordel for en række andre arter også.

Med et nyt biodiversitetskort, en øremærket bevilling til en særlig indsats for truede og sårbare arter, et nyt tilstandsvurderingsværktøj for sjældne og sårbare arter i Natura 2000-områder og en overordnet national plan for forvaltning af vores arter, kan der nu mere effektivt igangsættes særlige indsatser for mange af de mest truede arter i Natura 2000-områder og øvrige områder med særlig biodiversitet. Det kunne for eksempel være konkrete indsatser for at forbedre levesteder for truede sommerfuglearter i lysåbne skovområder.

Danmarks Jægerforbund yder en organiseret indsats med støtte fra Naturstyrelsen for enkelte arter som f.eks. hare og agerhøne. Jægerne bidrager i betydeligt omfang til den direkte pleje af naturen til gavn for truede arter. Dette sker primært via generel naturpleje, etablering af småbiotoper i form af lysåbne naturtyper, læhegn, beplantninger, vandhuller, fodermarker på landbrugsarealer og i skov.

Tilsvarende yder lystfiskerne ofte en direkte naturpleje ved etablering af gydebanker i vandløb, skyggedannende beplantninger langs vandløb, opdræt og udsætning af fiskeyngel til understøttelse af f.eks. laksebestanden.

REGERINGEN VIL

- **afsætte 10 mio. kr. til en særlig indsats for truede og sårbare arter. Projekterne gennemføres i samarbejde med kommuner og grønne organisationer, og indsatsen målrettes på baggrund af en kommende, national forvaltningsplan og det nye biodiversitetskort**

15 INDSATSEN MOD INVASIVE ARTER SKAL FORSTÆRKES

Regeringen vil i forlængelse af sit arbejde med en strategi for artsforvaltning sætte fokus på indsatsen mod invasive arter. En række dyre- og plantearter er ikke en del af den oprindelige danske natur. En lille del af disse arter er de såkaldte invasive arter, som truer oprindelige arter i den danske natur. Det gælder eksempelvis planterne rynket rose og kæmpe-bjørneklo og dyr som amerikansk mink og mårhund.

Jægerne bidrager i betydeligt omfang til at begrænse invasive arter. Bekæmpelse af mårhund og mink sker i koordineret indsats med Naturstyrelsen, mens regulering af arter som måger og gæs, der bl.a. kan volde skade på markafgrøder, reguleres lokalt af jægere efter tilladelse fra Naturstyrelsen.

Bekæmpelse af kæmpe-bjørneklo kan ske omkostningseffektivt ved afgræsning med fx får. Når denne bekæmpelsesmetode vælges frem for kemisk bekæmpelse, kan arealet med fordel omlægges til økologisk drift.

Ny EU-forordning om invasive arter indeholder bestemmelser om forebyggelse og udryddelse samt forbud mod handel, transport og hold af visse invasive arter i Danmark. Forordningen stiller også krav om overvågning, analyse og prioritering af spredningsveje, opbygning af et kontrolsystem samt genopretning af økosystemer, der er beskadigede af invasive arter.

REGERINGEN VIL

- styrke indsatsen mod invasive arter (blandt andet mere overvågning, registrering og handelsforbud) jævnfør den nye EU-forordning om invasive arter
- målrette indsatsen mod de vigtigste spredningsveje ind i Danmark for invasive arter
- bygge videre på den eksisterende, mangeårige indsats for bekæmpelse af invasive arter målrettet enkelte arter. Der gælder eksempelvis regler om bekæmpelse af kæmpe-bjørneklo og hold af mårhund. Desuden vil bekæmpelse af invasive arter indgå i arbejdet med Natura 2000-planerne
- have fokus på at løfte indsatsen mod invasive arter i samarbejde med vores nabolande og internationalt. Danmark har underskrevet FN's Ballastvandskonvention i 2012, som har som formål at reducere spredningen af invasive arter fra ballastvand fra skibe
- prioritere Danmarks deltagelse i NOBANIS-netværket, som sikrer vidensdeling omkring spredning og bekæmpelse af invasive arter i Europa. Danmark huser således sekretariatsfunktionen for NOBANIS
- sikre synergieffekter i regi af Danmarks Havstrategi om minimeret belastning fra invasive arter

16 ET NYT NATIONALT SKOVPROGRAM SKAL STYRKE SKOVENES BIODIVERSITET

Miljøministeren vil inden udgangen af 2014 præsentere et nyt nationalt skovprogram. Skovprogrammet skal sætte retning for den danske skovpolitik fremover og fortsætte den bæredygtige udvikling af skovene. Det skal også have fokus på, at 10 pct. af det samlede skovareal inden 2040 har natur og biologisk mangfoldighed som det primære driftsformål.

Danmark var oprindeligt et skovland, og de danske skove rummer derfor vigtige levesteder for den oprindelige, biologiske mangfoldighed. Men der er kun få gamle skove i Danmark, hvor den biologiske mangfoldighed har haft en lang udvikling. Hovedparten af vore skove er i dag ganske nye, da vi for ca. 200 år siden blot havde 3–4 pct. skovdække i Danmark. Og det er især i gamle skove, at den sårbare biodiversitet findes.

Fordi skovene i Danmark huser den største andel af såkaldte rødlistede arter i forhold til øvrige naturtyper, er en indsats for biodiversiteten særlig vigtig her. Der er dog mangelfuld viden om, hvor de naturmæssigt særligt værdifulde skovområder ligger. Af samme grund risikerer man, at indsatserne ikke målrettes til de arealer og med de virkemidler, som giver den største effekt for biodiversiteten.

For at sikre en effektiv og målrettet beskyttelsesindsats gennemføres en kortlægning og registrering af naturmæssigt særligt værdifulde skove på private ejendomme. På den baggrund igangsættes en målrettet beskyttelse af disse områder i private skove. Det skal bl.a. ske ved at etablere mere urørt skov.

Gennem en lang og aktiv skovrejsning er Danmarks skovareal blevet øget til 14 pct. af landets samlede areal. Mange af de nye skove blev plantet på heden og i klitlandskabet med indførte nåletræer og med træproduktion for øje. Disse skovområder er langsomt ved at blive ændret og udviklet til mere varierede skove med flere hjemmehørende træarter, og dermed får de større potentiale for at huse mange arter af de vilde dyr og planter, der er i tilbagegang i Danmark.

REGERINGEN VIL

- lancere et nyt nationalt skovprogram
- gennemføre en kortlægning og registrering af naturmæssigt særligt værdifulde skove på private ejendomme for at sikre en effektiv og målrettet beskyttelsesindsats
- igangsætte en beskyttelsesindsats i naturmæssigt særligt værdifulde skove på private ejendomme gennem frivillige tiltag. Det skal bl.a. være muligt at udlægge urørt skov. Der gives en særlig prioritering til skovområder indenfor Grønt Danmarkskort

17 DER SKAL VÆRE BEDRE BIODIVERSITET I STATENS SKOVE

Regeringen styrker indsatsen for biodiversitet i statens skove og åbne naturområder og ønsker med indsatsen i statsskovene at understøtte det nationale skovprogram.

Staten råder over mere end 230.000 hektar skov og lysåbne naturarealer. Naturstyrelsens arealer skal aktivt indgå i at nå 2020-målet om at standse tabet af biodiversitet. Forsvarsministeriets arealer vil medvirke til at nå målene.

Statens arealer indgår allerede i dag med væsentlig vægt i den samlede danske naturbeskyttelsesindsats. Det gælder for de ca. 200.000 hektar, som Naturstyrelsen administrerer, hvoraf 35 pct. af de samlede arealer er beskyttede efter naturbeskyttelseslovens § 3, og hvor 10 pct. af skovarealet er udlagt til biodiversitetsformål. Det betyder bl.a., at 70 pct. af landets urørte skov ligger i Naturstyrelsens skove. En meget stor del af de statsejede naturarealer indgår i Natura 2000-områder og er omfattede af en særlig indsats.

Forsvarsministeriet ejer ca. 33.000 hektar. Disse arealer anvendes primært til militær uddannelses- og øvelsesvirksomhed, og indeholder samtidig betydelige naturværdier. Arealerne har været skånet for bl.a. opdyrkning og infrastrukturudvikling gennem mange årtier. Derfor findes der på mange af Forsvarsministeriets arealer unikke naturtyper og sjældne dyr og planter.

Knapt halvdelen af Forsvarsministeriets arealer er internationalt beskyttede Natura 2000-områder. Hertil kommer landskabsfredninger og værdifuld natur omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Forsvarsministeriet udlægger også løbende skov til urørt skov eller anden skovnatur (skovenge, græsningskov eller områder med forvaltning af døde træer). I dag har Forsvarsministeriet 330 ha urørt skov. Det er Forsvarsministeriets mål, at minimum 15 pct. af ministeriets samlede skovareal i 2015 er udlagt til disse skovtyper. Målet er 20 pct. i 2018.

For så vidt angår den del af statens skovareal, der drives aktivt, tages der en lang række naturhensyn i driften såsom afståelse fra at bruge pesticider og brugen af gødning. Det er formålet at drive en bæredygtig og helhedsorienteret skovdrift, der forener de forskellige hensyn til blandt andet biodiversitet, friluftsliv og produktionen af træ.

Det er målet at prioritere indsatsen i statens skove, hvor det giver mest mening at beskytte og forbedre vilkårene for truede arter og naturtyper. Dermed vil indsatsen spille direkte ind i etableringen af Grønt Danmarkskort.

I statens skove prioriteres indsatsen, hvor det giver mest mening at beskytte og forbedre vilkårene for truede arter og naturtyper.

REGERINGEN VIL

- afsætte 10,5 mio. kr. til at gennemføre en konkret og fokuseret indsats for bedre biodiversitet i Naturstyrelsens skove. De konkrete projekter kan omfatte dels den brede biodiversitet, dels sjældne og truede dyr og planter på skovenge og lysninger i skovene. Projekterne kommer også til at bidrage til realiseringen af Grønt Danmarkskort
- udlægge 500 hektar urørt skov, som overgår til biodiversitetsskov. Halvdelen finansieres via tilskud til private skove, og halvdelen ved at ophøre med skovdriften på arealer i Naturstyrelsens skove
- gennemføre en undersøgelse, der skal understøtte en systematisk udvælgelse af naturmæssig særlig værdifuld skov i Naturstyrelsens skove – herunder fx urørt skov. Undersøgelsen vil med deltagelse fra fagmiljøet kortlægge og prioritere skovarealer med det formål at sikre en målrettet indsats fremover. Projekterne kommer også til at bidrage til realiseringen af Grønt Danmarkskort. Der er afsat 3 mio. kr. til undersøgelsen
- gennemføre en analyse af Naturstyrelsens skove for at kortlægge hvilke arter og naturtyper, der spiller en særlig rolle for at nå 2020-målet om at standse tabet af biodiversitet, herunder hvor beskyttelsen bør prioriteres geografisk og hvilke tiltag, der konkret er brug for
- skabe mere naturlig vandstand i Naturstyrelsens skove, udlægge græsningsskov og skabe flere lysåbne områder for at gavne biodiversiteten. Der er særligt fokus på, hvor Naturstyrelsens arealer vil bidrage til etablering af Grønt Danmarkskort. For at skabe flere lysåbne områder i skoven skal der gøres en særlig indsats for at sikre og udvide vejkanter
- forbedre grundlaget for dyr og planter i alle Naturstyrelsens skove ved at udpege fem livstræer per hektar i samarbejde med frivillige. Livstræerne beskyttes, så de kan blive ældgamle og varigt huse sjældne og truede arter. Konceptet er afprøvet i sommeren 2014 i samarbejde med Danmarks Naturfredningsforening

Bedre muligheder for fællesskab gennem naturoplevelser og friluftsliv

18 DANMARKS FØRSTE, NATIONALE FRILUFTSPOLITIK

Den danske natur er hvert år vært for mere end 110 mio. besøg fra voksne danskere. Hertil kommer de mange millioner gange, hvor børn og unge besøger naturen. Naturen er derfor formentlig danskernes absolut største ferie- og fritidsattraktion.

Regeringens ønske er, at den danske natur på én og samme tid skal benyttes og beskyttes, så danskernes mulighed for et rigt friluftsliv både i dagligdagen og i ferier fastholdes og udvikles. Befolkningen skal indtages i den samlede naturindsats, og naturkendskabet – særligt for børn og unge – skal øges.

Regeringen vil lancere Danmarks første, nationale friluftspolitik. Mere end 700 friluftsaftører har bidraget til den – og mange flere via kampagnesitet Idéstorm.

Friluftspolitikken skal være:

- Bredt forankret – ikke mindst gennem medejerskab hos alle centrale aktører på friluftsområdet.
- Måltrettet – give indholdsmæssig retning for udviklingen gennem pejlemærker.
- Afbalanceret – afspejle hensyntagen til de forskellige interesserer på området.
- Operationel – kunne omsættes til konkrete initiativer og partnerskaber.

Regeringen har allerede iværksat flere initiativer, der understøtter den kommende nationale friluftspolitik:

- Udeskoleprojekt - samarbejde mellem Undervisningsministeriet, VIA University College og Miljøministeriet. Projektet, der løber fra 2014-2016, skal udbrede udeskole som undervisningsform til alle landets folkeskoler.

- Flink af natur – kampagne om god opførsel i naturen. Formålet med kampagnen er at vise, at alle danskere har ret til gode oplevelser i naturen og samtidig gøre op med den (forkerte) opfattelse hos nogle, at det kan være svært at bevæge sig ud i naturen.

- Friluftslivets nationaløkonomiske fodaftryk – forskningsrapport fra Københavns Universitet. Københavns Universitet har i juni 2014 offentliggjort en kortlægning af det nationaløkonomiske fodaftryk af danskernes friluftsliv i Danmark. Den viser, at en dansk familie bruger i alt næsten 1.000 kr. om måneden på friluftsaftiteter. Det svarer til, at danskerne samlet set forbruger ca. 29 mia. kr. (eksklusive bespisning) og et nationaløkonomisk fodaftryk på godt 1 pct. af den samlede nationalindkomst (13 mia. kroner). Friluftslivet skaber desuden mere end 28.000 fuldtidsjob i Danmark.

- Pakketilbud til turister om naturoplevelser i Danmark. Baggrunden for initiativet er, at Danmark har megen natur og mange naturaktiviteter, som både danskere og udenlandske turister kan tage del i. Men ofte gøres der ikke opmærksom på, hvad man kan opleve, og mange ved ikke, hvilke aktiviteter der er, hvor de skal søge oplysninger, og hvornår de kan tage af sted.

- Sammenhæng i arbejdet med udvikling af cykelruter og formidling. Siden etableringen af det nationale cykelrutenetværk begyndte i 1993 er der gennemført en lang række cykelturismeprojekter i Danmark. Fælles for mange af projekterne er, at de sjældent er lykkedes med det sidste – men meget afgørende – skridt: At få oplevelsen formidlet helt derud, hvor naturgæsten finder den.

Naturen er formentlig danskernes absolut største ferie- og fritidsattraktion.

- Brugen af naturen i den sociale indsats. Forskning har dokumenteret, at naturen kan bidrage til, at personer med fysisk eller psykisk sygdom eller på anden måde har det svært, kan få det bedre i naturen. Derfor sættes fokus på at udvikle de muligheder, naturen kan give disse mennesker.

REGERINGEN VIL

- lancere Danmarks første, nationale friluftspolitik

19 NATUREN SKAL IND I HAVERNE

For at engagere og skabe medejerskab til naturen hos eksempelvis de mange sommerhusejere, som ønsker at bidrage til at skabe natur, vil regeringen igangsætte en kampagne i samarbejde med foreninger af sommerhusejere og Haveselskabet med inspiration og gode råd til at lade naturen flytte ind på sommerhusgrunden.

Særligt sommerhushaver vurderes at have et potentiale i forhold til at få mere biodiversitet, og rødlistearten gulirisk lever for eksempel i sommerhusområder, hvor der også er både høj tæthed og høj diversitet af mange andre fuglearter.

REGERINGEN VIL

- afsætte 2 mio. kr. til en formidlingsindsats med inspiration og gode råd til at lade naturen flytte ind på sommerhusgrunden

20 CYKELRUTER SKAL BINDE DANMARK SAMMEN

Danskerne skal have nem og sikker adgang til de vigtigste naturområder, for danskerne er glade for at cykle både i dagligdagen og i ferier. Cyklen er også en vigtig transportform for udenlandske turister, når de er på ferie i Danmark.

Et net af cykelruter med udgangspunkt i de eksisterende nationale cykelruter, som fører gennem Grønt Danmarkskort, vil gøre det mere attraktivt at holde ferie i Danmark. Det vil også kunne understøtte skolernes brug af naturen og bidrage til en aktiv og sund hverdag for danskerne.

REGERINGEN VIL

- understøtte at der etableres et nationalt net af naturcykelruter, der løber langs og igennem Grønt Danmarkskort. Der er afsat 2 mio. kr. til formålet. Projektet søges gennemført i samarbejde med forskellige fonde

21 DER SKAL VÆRE FLERE FRIVILLIGE I NATUREN

Regeringen offentliggjorde i 2013 et nyt charter for samspil mellem den frivillige verden og det offentlige. Bag charteret står blandt andet regeringen, frivillige foreninger og organisationer, kommuner og regioner. Chartret skal danne grobund for nye partnerskaber og samarbejder mellem frivillige organisationer og offentlige institutioner rundt omkring i Danmark.

Frivillige i naturen gør allerede i dag meget for naturen og for andre mennesker. Det kan være frivilligt arbejde i en naturcafé eller på et naturcenter. Det kan også være ved at være en del af et høsletlag, overvågning af fugle eller bekæmpelse af invasive arter.

Danmarks Jægerforbund, Danmarks Naturfredningsforening, DOF, Friluftsrådet og danske kommuner har på baggrund af charteret indgået aftaler med frivillige på Naturstyrelsens arealer – for eksempel i Store Lyngby Skov i Nordsjælland.

REGERINGEN VIL

- videreføre puljen Grønne Partnerskaber og justere formålet til at støtte den frivillige indsats og socialt udsattes gavn af naturen med 10 mio. kr.
- give frivillige flere muligheder på statsejede arealer hos Naturstyrelsen, Forsvarsministeriet og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, hvor arealerne vil kunne åbnes under hensyn til andre brugere, driftshensyn og sikkerhed for, at frivillige kan være med til at pleje naturen eller være med til at formidle den
- inddrage frivillige i at være med til at skabe et bedre grundlag for offentlige myndigheders forvaltning af naturområder, fx som led i naturovervågning.

Et net af cykelruter, som fører gennem et Grønt Danmarkskort, vil gøre det mere attraktivt at holde ferie i Danmark.

22 ALLE SKAL HAVE MULIGHED FOR AT BRUGE NATUREN

Alle grupper i samfundet skal have mulighed for at bruge naturen og få glæde af den – også samfundets udsatte grupper.

Den kommende, nationale friluftspolitik lægger vægt på, at vi i Danmark har let adgang til friluftsliv, og at naturen kan bruges som social løftestang, der skaber engagement og fællesskab, gør os klogere og giver mulighed for bedre sundhed og livskvalitet.

I processen med en friluftspolitik er der sat to sociale initiativer i gang. Det ene fokuserer på at inkludere utilpassede unge ved, at de får en hverdag i naturen. Det andet går ud på at forbedre mulighederne for friluftsliv blandt socialt udsatte børn og deres familier.

REGERINGEN VIL

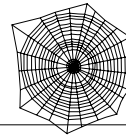
- iværksætte en tilskudsrunde på 5 mio. kr. til flere og bedre muligheder for natur- og friluftsoplevelser, herunder også til, at de svageste i samfundet i højere grad også får glæde af naturen

Alle grupper i samfundet skal have mulighed for at bruge naturen og få glæde af den - også samfundets udsatte grupper.

4. Naturpolitik - også en international opgave

Ifølge verdens fødevareorganisation (FAO) er 40 pct. af verdens økonomi baseret på direkte eller indirekte adgang til biodiversitet, økosystemer og de goder, som naturen giver os. I Danmark lever vi bl.a. af vores landbrugs- og fiskeriressourcer. Verdens fattigste er i højere grad afhængige af naturens ressourcer til fødevarer, medicin og brændsel.

Naturen kender ingen grænser, og det gør konsekvenserne af naturens ødelæggelse heller ikke. Regeringen arbejder derfor også med visioner og mål, der rækker ud over Danmarks grænser. Danmark har både i EU og FN tilsluttet sig en vision for 2050 om at beskytte og genoprette natur og biodiversitet, skabe trivsel og mulighed for velstand for jorden befolkning og gøre vores fælles klode mere modstandsdygtig over for forandringer.

Naturpolitik i EU

Først og fremmest arbejder regeringen aktivt med at udvikle og gennemføre naturpolitik sammen med de øvrige EU-lande, og der er efterhånden udviklet omfattende lovgivning på området. Helt centralt står habitatdirektivet og fuglebeskyttelsesdirektivet, som bidrager til at sikre en ensartet naturbeskyttelse i EU.

Formålet med de to direktiver er at sikre bevaring og fremgang for truede og sjældne dyr og planter i medlemslandene. De to naturdirektiver udgør sammen med vandrammedirektivet og direktivet vedrørende miljøvurdering af planer og projekter samt direktivet om strategiske miljøvurderinger den centrale ramme for naturindsatsen i de enkelte EU-medlemslande.

Derudover har EU vedtaget en biodiversitetsstrategi, der gælder for perioden 2011-2020. Strategien slår fast, at tabet af biodiversitet og dermed biodiversitetens fordele (såkaldte økosystemtjenester) har konsekvenser for miljøet, økonomien og samfundet som helhed. Sammen med klimaforandringerne er dette den største udfordring for miljøet verden over. EU har sat sig som mål at standse tabet af biodiversitet og forringelsen af økosystemtjenester inden 2020 og at genskabe dem i størst muligt omfang samt at øge indsatsen mod tab af biodiversitet i andre dele af verden.

Det skal bl.a. ske ved at fremme udvikling af grøn infrastruktur, genetablere økosystemer og ved at styrke bæredygtigheden i landbruget, skovrejsning og fiskeri med henblik på bidrag til at bevare og øge biodiversitet.

I EU er der for nyligt opnået enighed om en regulering af invasive arter, som indebærer, at der på europæisk niveau gøres en fælles indsats mod en af de trusler, der truer artsrigdommen i dansk natur og på det europæiske kontinent i øvrigt.

EU's 2020-mål for biodiversiteten hviler på en erkendelse af, at biodiversitet ud over sin iboende værdi og de leverede tjenester også har en betydelig økonomisk værdi, som sjældent afspejles på markedet. Der er i 2014 igangsat et projekt, som både skal kortlægge den danske natur samt starte processen med at vurdere dens tilstand og økonomiske værdi. Med projektet følger Danmark op på EU's biodiversitetsstrategi, som anbefaler, at medlemslandene udarbejder en kortlægning, vurdering og værdisætning af medlemslandenes natur inden 2020. Naturens tjenester

FN's biodiversitetskonvention har tre overordnede formål

1. Bevarelse af den biologiske mangfoldighed på gen-, arts- og økosystemniveau.
2. Sikring af bæredygtig udnyttelse af ressourcer.
3. Etablering af en retfærdig udbyttedeling ved udnyttelsen af genetiske ressourcer.

til samfundet skal derfor kortlægges systematisk og på sigt værdisættes, så de fremover kan medtænkes i planlægning, økonomiske beregninger og nationale regnskaber.

Regeringen har igangsat et arbejde med et grønt nationalregnskab, hvor mulighederne for at indarbejde økosystemtjenester på biodiversitetsområdet samtidigt afdækkes. Der er allerede gennemført et pilotstudie med fokus på økosystemtjenester i relation til vandressourcer og virkemiddelberegningerne til regeringens klimaplan dokumenterede fx skovøkosystemers værdi og potentiale til at mindske klimaforandringerne. Der vil fremover blive arbejdet videre med mulighederne for at inkludere yderligere økosystemtjenester for eksempel relateret til skov og landbrug.

Regeringen arbejder med en kortlægning af økosystemer og deres tjenester og har offentliggjort en pjece om friluftslivets bidrag til samfundsøkonomien.

Den globale beskyttelse af biodiversitet

Den operationelle ramme for det globale samarbejde om bevarelse af natur og biodiversitet er FN-konventionen om biologisk mangfoldighed (Biodiversitetskonventionen), som i dag er tiltrådt af stort set alle verdens lande. Konventionen har tre overordnede mål:

1. Bevarelse af den biologiske mangfoldighed på gen-, arts- og økosystemniveau.
2. Sikring af bæredygtig udnyttelse af ressourcer.
3. Etablering af en retfærdig udbyttedeling ved udnyttelsen af genetiske ressourcer.

I 2010 blev der vedtaget en ny global strategisk plan for natur og biodiversitet samt 20 internationale mål

(Aichi-mål) for at standse tilbagegangen af biodiversiteten og dens økosystemer inden 2020. Danmark arbejder med Aichi-målene gennem EU's biodiversitetsstrategi.

En af de primære udfordringer indenfor Biodiversitetskonventionen er at mobilisere ressourcer til ulandenets indsats for at bevare biodiversitet. Et foreløbigt mål, som Danmark og EU har tilsluttet sig, er at fordoble ressourcestrømmen til ulandenets biodiversitetsindsats inden 2015 og fastholde dette niveau til og med 2020. Fordoblingen skal måles i forhold til et gennemsnit af, hvad parterne har leveret af ressourcer i perioden 2006-2010.

For Danmarks vedkommende var bistandsmidler til direkte eller indirekte understøttelse af en bæredygtig udnyttelse af naturressourcerne og bevarelse af biodiversitet i gennemsnit 2,4 mia. kr. per år for årene 2006-2012. Regeringen har i sin udviklingsstrategi besluttet at fastholde niveauet for bistand.

At skaffe flere ressourcer til den globale indsats handler ikke kun om bistand fra ilande til ulande. Det handler også om at finde nye veje til at øge fokus på biodiversitet og finde nye muligheder for at finansiere naturprojekter.

Den såkaldte Nagoya-protokol, der træder i kraft i oktober 2014, indeholder regler om, at firmaer, der henter genetiske ressourcer til forskning eller produktionen i udviklingslande, først skal have ulandenets accept og indgå aftaler om udbyttedeling.

SAMMENHÆNG MELLEM BIODIVERSITET OG KLIMAFORANDRINGER

Biodiversiteten leverer et vigtigt bidrag til at bekæmpelsen af klimaforandringer og bidrager til klimatilpasninger. For eksempel tilbageholder skove og tørvemoser store mængder CO₂, ligesom søer og andre naturområder kan tilbageholde store mængder vand og således mindske problemer med oversvømmelser efter voldsomme regnskyl.

For at standse tab af biodiversitet er det samtidig væsentligt at undgå for voldsomme klimaforandringer, fordi naturen har svært ved at tilpasse sig ændrede vilkår i det tempo og den størrelsesorden, som forskerne forudser på klimaområdet. For eksempel anslår forskere, at 30 procent af jordens pattedyrarter kan være forsvundet i år 2050, og at op til 70 procent af alle klodens arter risikerer at forsvinde ved en temperaturstigning på mere end 3,5 grader.

IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change) udgav i foråret 2014 2. del af sin 5. hovedrapport. I delrapporten understreger IPCC yderligere, at klimaforandringer påvirker en bred vifte af flora og fauna. Klimaforandringerne vil med stor sandsynlighed ændre levesteder og arter med lokal udryddelse og en ændring i arternes udbredelse til følge. Introduktion og spredning af invasive arter vil sandsynligvis øges i takt med klimaforandringerne. Regeringen har fokus på synergier mellem indsatser på klimaområdet og beskyttelse af biodiversitet.

Biodiversitet og bæredygtig udvikling

Indsatsen for at bevare biodiversitet og økosystemer har stor betydning for bekæmpelse af fattigdom i udviklingslande. Økosystemer som for eksempel skove udgør mange steder på kloden livsgrundlaget for store befolkningsgrupper, og bevarelse af skovområder sikrer ikke bare fødegrundlag, men også adgang til vand og beskyttelse mod blandt andet jorderosion og oversvømmelser.

Denne tætte sammenhæng er baggrund for, at bevarelse af biodiversitet er et af de emner, der indgår i de forhandlinger, der finder sted i FN-regi om, hvordan de globale bæredygtighedsmål skal se ud efter 2015, når de nuværende udviklingsmål udløber.

Regeringen arbejder i FN-regi for, at post-2015 dagsordenen skal sikre en stærkere global beskyttelse af natur og miljø og have fokus på jordens bæreevne herunder bæredygtig udnyttelse af verdens naturressourcer som forudsætning for fortsat udvikling.

REGERINGEN VIL

- følge op på EU's biodiversitetsstrategi - gennem indsatserne i Naturplan Danmark og ved at sikre national implementering af EU's forordning om invasive arter
- deltage aktivt i forhandlingerne under Biodiversitetskonventionen om mobilisering af ressourcer
- sætte fokus på at integrere naturbeskyttelse og biodiversitet i klimaindsatsen og i udviklingsplaner og politikker nationalt såvel som internationalt
- arbejde for at bevarelse af biodiversitet og naturressourcer afspejles i FN's bæredygtighedsmål efter 2015
- også fremadrettet yde en aktiv indsats for gennemførelse af Nagoya-protokol om genetiske ressourcer og udbyttedeling og sikre en hurtig og effektiv national implementering af reglerne

5. Opfølgning og udmøntning af indsatserne

UDMØNTNING AF NATURPLAN DANMARK – VORES FÆLLES NATUR

De tre indsatsområder i Naturplan Danmark sætter retning for en målrettet naturpolitisk indsats. Regeringen vil understøtte medejerskab og engagement i de konkrete indsatser, der skal udmønte Naturplan Danmark. Regeringen vil frem mod 2020 have fokus på indsatser, der understøtter målet om at standse tabet af biodiversitet.

Regeringen har fokus på at inddrage borgerne og organisationer i realiseringen af naturpolitikken og indgå partnerskaber med bl.a. kommunerne.

OVERVÅGNING OG EVALUERING

Biodiversiteten og naturkvaliteten er kompleks og konstant i udvikling. I nogle tilfælde vil det være uundgåeligt, at vilde dyr og planter uddør, og nye arter kommer også til. Det er konsekvensen af klimaforandringerne. Der findes altså ikke en enkeltstående parameter, der kan måles på for at give svar på naturens tilstand.

Regeringen har forpligtet sig til at standse tabet af biodiversitet inden 2020 både som medlem af EU og som part i FN's Biodiversitetskonvention. Danmark indrapporterer løbende status for sit arbejde med målsætningerne til såvel EU som til biodiversitetskonventionens sekretariat under FN. Senest har Danmark i april 2014 indsendt den såkaldte 5. landerapport, som giver et overblik over biodiversitetstilstanden i Danmark, til biodiversitetskonventionens sekretariat. Endvidere vil natur- og miljøtilstandsrapporten 2014 blive offentliggjort inden udgangen af 2014. Rapporten giver hvert fjerde år en samlet analyse af naturens og miljøets tilstand og udvikling.

I 2020 vil det i både EU- og FN-regi blive vurderet, i hvilket omfang målet om at standse tabet af biodiversitet inden 2020 er nået. EU-Kommissionen vil desuden i 2015 foretage en midtvejsevaluering af, hvor langt EU er kommet i forhold til at opfylde målene i EU's biodiversitetsstrategi.

Danmark vil frem mod 2020 i en række sammenhænge både nationalt, på EU-plan og globalt bidrage til en evaluering af status for naturtilstanden i Danmark og dermed for status i f.t. at nå målet om at standse tabet af biodiversitet inden 2020:

Til at måle status for opfølgning på 2020-målet arbejdes med indikatorer både i Danmark, på EU-plan og globalt.

REGERINGEN VIL

- sikre, at den samlede natur- og miljøovervågning fortsat bidrager til et overblik over udviklingen i naturen og biodiversiteten. På den måde kan det fastslås, om det overordnede mål om at standse tabet af biodiversitet inden 2020 nås

OVERSIGT OVER KILDER, SOM MÅLER STATUS FOR NATURTILSTANDEN

2014: "Natur og Miljø 2014" (Natur- og miljøtilstandsrapporten)

2015: EU-Kommissionens midtvejsevaluering af status for EU's opfyldelse af EU's biodiversitetsstrategi

2016: Rapportering af vandområdeplaner efter vandrammedirektivet

2018: 6. landerapport (afrapportering til biodiversitetskonventionens sekretariat)

2018: Natur- og Miljøtilstandsrapporten

2020: Rapportering om arter og naturtyper efter naturdirektiverne

2020: EU-Kommissionens evaluering af gennemførelsen af EU's biodiversitetsstrategi

2020: FN's evaluering af den strategiske plan for biodiversitet 2011-2020, herunder de 20 Aichi-mål

Derudover gennemføres løbende overvågning af natur og vand (NOVANA).

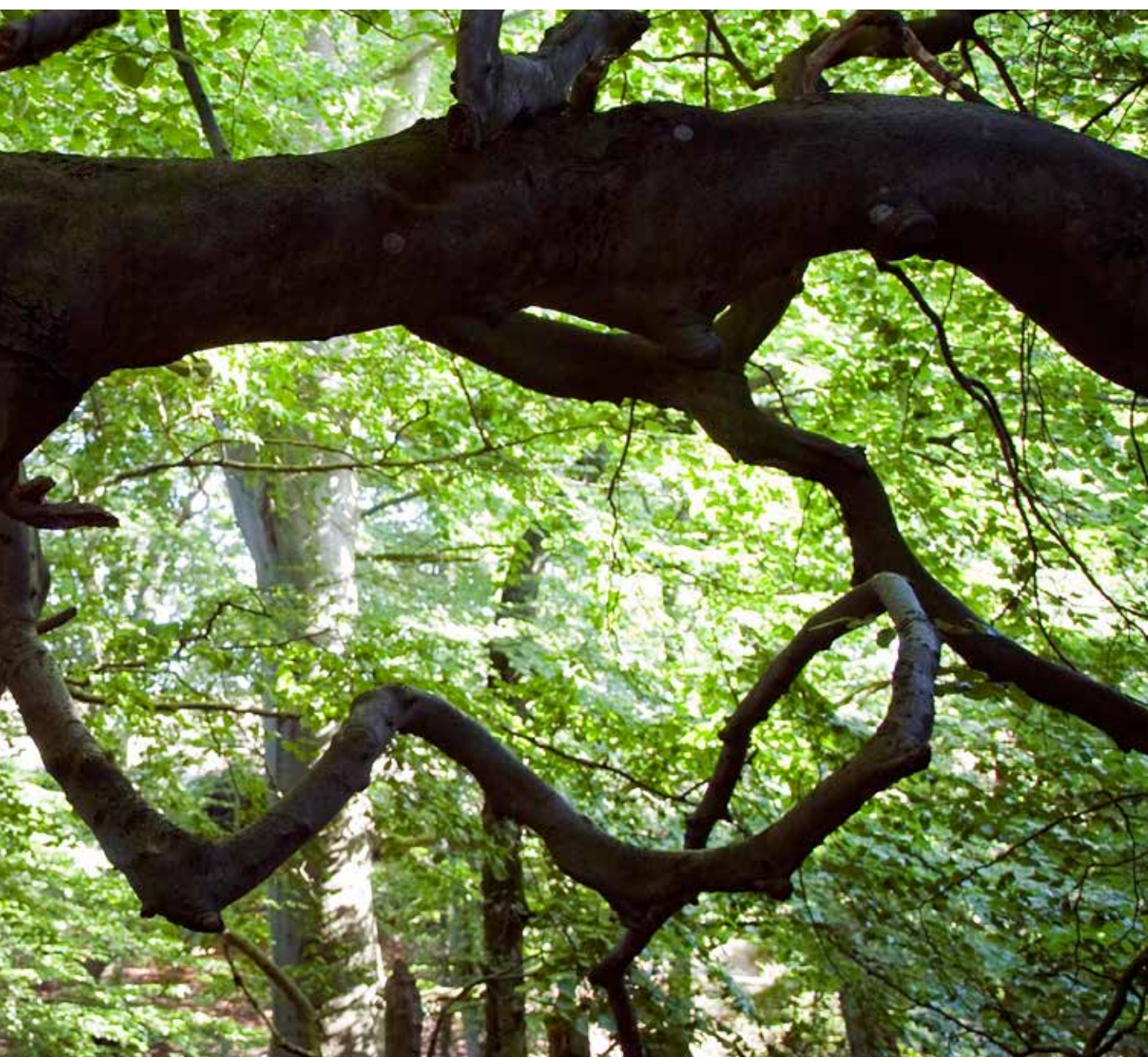
FAKTA OM INDIKATORER – EVALUERING AF 2020-MÅL I EU OG GLOBALT

Til brug for evalueringen af EU's tidligere biodiversitetsstrategi i 2010, blev der i EU-regi udviklet 26 ramme-indikatorer, de såkaldte SEBI-indikatorer. Medlemsstaterne har haft mulighed for at anvende og videreudvikle disse indikatorer. Danmark har løbende arbejdet med disse indikatorer, så der nu findes 27 danske indikatorer.

Kommissionen er i regi af Det Europæiske Miljøagentur ved at opdatere SEBI-indikatorerne målrettet EU's 2020 mål. Indikatorerne skal bidrage til målingen af, hvordan medlemsstaterne og EU samlet set lever op til de politiske målsætninger i EU's 2020 biodiversitetsstrategi.

Også på globalt plan arbejdes der med indikatorer i regi af et partnerskab om biodiversitetsindikatorer nedsat af parterne til biodiversitetskonventionen. De globale indikatorer skal bl.a. indgå i arbejdet med at måle status for at nå de 20 Aichi-mål. Det Europæiske Miljøagentur indgår som en af de centrale parter.

6. Status for den danske natur

I de seneste årtier er der gjort en stor indsats for at sikre en rig og mangfoldig natur i Danmark. Indsatsen viser heldigvis resultater, selvom det kan tage årtier, før vi kan se alle effekterne af indsatserne. Et godt eksempel er genslyngningen af Skjern Å, der har givet vildlaksen adgang til nye gydebanker og en lang række eng- og vandfugle nye yngle- og fødesøgningsområder. Tilbagegangen i naturens mangfoldighed er bremset for nogle naturtypers og arters vedkommende, og der er positive tendenser at spore for eksempelvis for vandløb, de fleste rovfugle og odder.

Det betyder imidlertid ikke, at målene er nået. Den seneste indrapportering til EU om tilstanden i den danske natur viser, at kun 4 ud af 34 naturtyper i det åbne land (fx heder, overdrev og strandenge) er vurderet i god (såkaldt "gunstig") tilstand. Der er derfor fortsat brug for en stor, samlet og målrettet indsats, der kan sikre levedygtige bestande af plante- og dyrearter og varierede og robuste naturområder.

Truede arter

Naturen er dynamisk, og over tid vil nogle arter forsvinde, mens andre kommer til. I de senere år er der sket en tilvækst i forekomsten af flere rovfuglearter og eksempelvis traner, mens der kan spores et fald hos nogle af de fuglearter, der er tilknyttet landbrugslandet.

Der findes cirka 32.000 dyre-, plante og svampearter i Danmark. 8.169 af dem er i perioden 2003-2010 blevet undersøgt for, om de har sunde bestande. 1.526 vurderes i fare for at forsvinde fra den danske natur.

Disse arter er derfor opført på den nationale rødliste over akut truede, sårbare eller sjældne arter. De primære årsager til de truede arters problemer både globalt og i Danmark er, at levestederne forringes af tilgroning, næringsbelastning, forstyrrelser, opsplitning og dræning.

Naturen i landbrugslandet – den lysåbne natur – er under pres

For rigelige mængder af luftbårne næringsstoffer, intensiveret arealanvendelse, mangel på naturpleje, for lidt plads og vand og for lidt sammenhæng i naturen efterlader små og sårbare naturpletter, der ikke kan modstå ydre pres, for eksempel fra forurening fra naboarealer. Blandt andet derfor er en række af de dyre- og plantearter, som tidligere var almindelige i landbrugslandet, blevet mere sjældne. Det er især de såkaldte specialister, der er pressede. Det vil sige arter, som stiller særlige krav til deres levesteder - herunder en række insekt- og plantearter. Men også almindeligt kendte arter som hare, vibe og agerhøne har oplevet et fald. Bakker og overdrev med orkideer gror mange steder til med brændenælder og krat som følge af for mange næringsstoffer og mangel på pleje. Også mere udbredte naturtyper og levesteder i moser og enge er truede. En fortsat intensivering af landbruget med større marker, fjernelse af levende hegn og opdyrkning af småbiotoper har medført, at landbrugslandet er blevet endnu mere ensformigt, og at levevilkårene for flere arter forringes yderligere.

Indsatsen for at sikre en rig og mangfoldig natur i Danmark viser resultater, selvom det kan tage årtier, før vi kan se alle effekterne.

Gamle skove huser mange af de truede og sjældne arter

Intensiv skovdrift, herunder konvertering til nåleskov og dræning, har igennem de sidste hundrede år betydet tab af levesteder og arter i skovene. Det skyldes mangel på lysåbne naturtyper, som sammen med store, gamle træer og dødt ved i skovbunden er af afgørende betydning for mange arter. Gamle løvskove har en meget rig og mangfoldig natur og huser mange af de truede og sjældne arter som for eksempel svampe, insekter, larver og mosser. Åbne lysninger i skovene med læ og sol er levesteder for mange sommerfugle.

Forbedring af artsdiversiteten i vandløb og søer

Også mange af de danske søer og vandløb har fra naturens side en rig flora og fauna. Vandløb og søer forurenes af spildevand og tilførsel af næringsstoffer og lider under tidligere tiders afvandinger, udretninger og opstemninger. Men i de seneste år ses der tydelige forbedringer af artsdiversiteten i vandløb. Naturforbedrende tiltag, som vandløbsrestaureringer samt genopretninger af vådområder og søer, har betydet en generel forbedring af vandløbenes biodiversitet og vandkvalitet.

Havets natur er under pres

En række menneskelige aktiviteter påvirker havets natur. De vigtigste faktorer er belastning med næringsstoffer og miljøfarlige stoffer samt fiskeri, særligt påvirkningen af havbunden ved fiskeri med bundslæbende redskaber. Derudover påvirkes havets natur af f.eks. råstofindvinding, anlæg på havet og marint affald. Vi har gennem en lang årrække oplevet

et fald i biodiversiteten i de danske havområder. Selv om der senest er sket en svag øgning i mangfoldigheden af dyr i visse dele af de danske havområder, er der stadig brug for at gøre en målrettet indsats for at forbedre miljøtilstanden og dermed biodiversiteten.

Klimaforandringer giver nye udfordringer

De igangværende og kommende klimaforandringer vil forstærke nogle af de problemer for biodiversiteten, som menneskelige aktiviteter allerede har betydet. Vi får et varmere klima og flere markante vejrænomener i form af blandt andet voldsomme regnskyl, og dyr og planter vil få øget behov for at sprede sig i landskabet.

Vi vil også opleve, at dyr fra Sydeuropa trækker nordpå. Nogle af de nye arter kan være invasive og derved udkonkurrere oprindelige plante- og dyrearter.

Strandenge vil blive oversvømmet på grund af havstandsstigningen, og andre naturtyper vil blive påvirket af hævet grundvandsstand og oversvømmelser ved ekstremregn. For at reducere klimaforandringernes pres på naturen og tabet af plante- og dyrearter er der brug for integreret planlægning, og de naturlige muligheder for at naturen kan tilpasse sig, skal udbygges.

For bare 30 år siden var odderen næsten udryddet i Danmark. I dag findes den i hele Jylland, og meget tyder på, at den også er ved at genetablere sig på Fyn og Sjælland. Odderen er en af de arter, som gennem aktiv og målrettet naturforvaltning har fået forbedrede levevilkår i Danmark.

I de sidste tyve år er det gået frem for hovedparten af de truede og rødlistede skovfugle. Det skyldes formentlig den væsentlige indsats for at gøre skovene og skovdrift mere naturvenlig og samtidig fokus på at lave konkrete indsatser for eksempel opsætning af redekasser og beskyttelse af yngleområder.

Bilag 1: Delmål i EU's biodiversitetsstrategi

EU-Kommissionen vedtog i 2011 Strategimeddelelse for biodiversitet (EU's biodiversitetsstrategi 2011-2020), som efterfølgende er støttet af Rådet og EU-Parlamentet. EU's strategi består af en vision for biodiversiteten i 2050 og et overordnet mål om at standse tabet af biodiversitet i 2020. Strategien opstiller endvidere seks delmål med tilknyttede konkrete handlinger.

DE SEKS DELMÅL I EU'S BIODIVERSITETSSTRATEGI

Delmål 1

Fuldstændig gennemførelse af direktiverne om fugle og levesteder

Standse statusforringelsen for alle arter og levesteder, der er omfattet af EU-naturlovgivning og realisere en mærkbar og målelig forbedring i deres status, således at der i forhold til de nuværende vurderinger i 2020 vil være: i) 100 procent flere levestedsvurderinger og 50 procent flere artsvurderinger i medfør af habitatdirektivet, der opviser en forbedret bevarelsesstatus, og ii) 50 procent flere artsvurderinger i medfør af direktivet om fugle, der opviser en sikker eller forbedret status.

Delmål 2

Bibeholde og retablere økosystemer og økosystemtjenester

Frem til 2020 fastholde og forbedre økosystemer og økosystemtjenester ved at etablere grøn infrastruktur og retablere mindst 15 pct. af de skadede økosystemer.

Delmål 3

Øge landbrugets og skovbrugets bidrag til bevarelse og forøgelse af biodiversiteten

Landbrug: Frem til 2020 sørge for, at mest muligt landbrugsareal, herunder græsningsarealer, agerjord og permanente afgrøder omfattes af biodiversitetsrelaterede foranstaltninger under den fælles landbrugspolitik, så bibeholdelsen af biodiversiteten sikres, og der sker en mærkbar forbedring i bevarelsesstatus for arter og levesteder, der er afhængige af eller påvirkes af landbrug, og i leveringen af økosystemtjenester sammenholdt med EU's 2010-referencescenarie, og således bidrage til en bæredygtig forvaltning.

3B) Skove:

Senest i 2020 at have skovforvaltningsplaner eller lignende instrumenter på linje med principperne for bæredygtig skovforvaltning på plads for alle skove, som er offentligt ejede og for skovområder over en vis størrelse (fastlægges af medlemsstaterne eller regionerne og meddeles i deres planer for udvikling af landdistrikterne), som modtager støtte under EU-politikken for udvikling af landdistrikter, så der sker en mærkbar forbedring(*) i bevarelsesstanden for arter og levesteder, der er afhængige af eller påvirkes af skovbrug, og leveringen af økosystemtjenester sammenholdt med EU's 2010-referencescenarie.

Delmål 4

Sikre en bæredygtig udnyttelse af fiskeressourcerne

Nå det maksimale bæredygtige fangstniveau senest i 2015. Nå en alders- og størrelsesfordeling for populationen, der er kendetegnende for en sund bestand, ved hjælp af en fiskeriforvaltning uden nogen væsentlige negative virkninger på andre bestande, arter og økosystemer med sigte på at nå en god miljøstatus senest i 2020, jf. kravene i havstrategidirektivet.

Delmål 5

Bekæmpe invasive fremmede arter

Senest i 2020 er invasive fremmede arter og deres migrationsruter identificeret og prioriteret; prioriterede arter kontrolleres eller udryddes, og migrationsruterne forvaltes for at forebygge indtrængen og etablering af nye invasive fremmede arter.

Delmål 6

Medvirke til at forhindre tab af biodiversitet globalt

Frem til 2020 øge EU's indsats for at modvirke biodiversitetstab på globalt niveau.

Bilag 2: Aichi-målene

Parterne til Biodiversitetskonventionen vedtog på det 10. partsmøde i oktober 2010 den strategiske plan for biodiversitet 2011-2010. Planen indeholder fem overordnede strategiske mål og 20 delmål - de såkaldte Aichi-mål.

DE 20 AICHI-DELMÅL

Delmål 1: Senest i 2020 er befolkningen bekendt med de værdier, der knytter sig til biologisk mangfoldighed, og de skridt de kan tage for at beskytte og udnytte biodiversitet bæredygtigt.

Delmål 2: Senest i 2020 er værdien af biologisk mangfoldighed integreret i nationale og lokale udviklings- og fattigdomsbekæmpelsesstrategier og planlægningsprocesser og er på passende vis under indarbejdelse i de nationale regnskaber og rapporteringssystemer.

Delmål 3: Senest i 2020 er incitamenter og støtteordninger, som er skadelige for biologisk mangfoldighed elimineret, udfaset eller omdannet med henblik på at minimere eller undgå negative effekter, og positive incitamenter for beskyttelse og bæredygtig brug af biodiversitet er udviklet og anvendt i overensstemmelse og harmoni med Biodiversitetskonventionen og andre relevante internationale forpligtelser under hensyn til nationale socio-økonomiske tilstande.

Delmål 4: Senest i 2020 har regeringer, erhvervsliv og interessenter på alle niveauer taget skridt til at opnå eller har implementeret planer for bæredygtig produktion og forbrug og holdt effekterne af forbrug af naturressourcer godt inden for de økologiske grænser.

Delmål 5: I 2020 er tabet af alle naturlige levesteder herunder skove som minimum halveret og hvor muligt bragt tæt på nul og degradering og fragmentering er betydeligt reduceret.

Delmål 6: I 2020 er alle bestande af fisk, hvirvelløse dyr og vandplanter forvaltet og udnyttet bæredygtigt, lovligt og gennem økosystembaserede metoder, så overfiskeri undgås. Genopretningsplaner og målsætninger er på plads for alle forringede arter, fiskeri har ingen betydende negativ effekt på truede arter og sårbare økosystemer, og fiskeriets effekt på bestande, arter og økosystemer er inden for sikre økologiske grænser.

Delmål 7: I 2020 er arealer med landbrug, skovbrug og akvakultur forvaltet bæredygtigt, så beskyttelse af biologisk mangfoldighed sikres.

Delmål 8: I 2020 er forurening, herunder også overskud af næringsstoffer, bragt til niveauer der ikke er skadelige for økosystemfunktioner og biologisk mangfoldighed.

Delmål 9: I 2020 er invasive arter og deres spredningsveje identificerede og prioriterede, prioriterede arter er under kontrol eller udryddet, og indsatser for forvaltning af spredningsveje er på plads med henblik på at forebygge invasive arters introduktion og etablering.

Delmål 10: I 2015 er de forskellige typer pres fra menneskelige aktiviteter på koralrev, og andre sårbare økosystemer påvirket af klimaforandring eller havforsuring minimeret med henblik på at bevare deres integritet og funktioner.

Delmål 11: I 2020 er mindst 17 procent af landarealet inklusive ferskvandsområder samt 10 procent af havarealet og kystområderne, især områder som er særligt vigtige for biologisk mangfoldighed og økosystemtjenester, beskyttet gennem effektivt og ligeligt forvaltede, økologisk repræsentative og velforbundne systemer af beskyttede områder og andre effektive områdebaserede foranstaltninger. De er integrerede i bredere hav- og landskaber.

Delmål 12: I 2020 er udryddelsen af kendte truede arter forebygget og deres beskyttelsesstatus, særligt for arter med størst tilbagegang, er forbedret og opretholdt.

Delmål 13: I 2020 er den genetiske mangfoldighed hos de dyrkede planter og hos husdyr og deres vildtlevende slægtninge, herunder hos socio-økonomisk og kulturelt værdifulde arter, bevaret, og strategier for minimering af genetisk erosion og beskyttelse af deres genetiske variation er udviklet og implementeret.

Delmål 14: I 2020 er økosystemer som yder grundlæggende tjenester herunder tjenester relateret til vand, og bidrager til sundhed, levebrød og trivsel, genoprettet og beskyttet under hensyntagen til kvinder, oprindelige og lokale samfund samt fattige og sårbare mennesker

Delmål 15: I 2020 er økosystemernes robusthed og bidraget fra biodiversitet til kulstoflagring øget gennem bevaring og genopretning, der indbefatter genopretning af mindst 15 procent af de forringede økosystemer, og bidrager derved til minimering af klimaforandringerne og til klimatilpasning samt bekæmpelse af ørkenspredning.

Delmål 16: I 2015 er Nagoya-protokollen om adgang til genetiske ressourcer og ligelig fordeling af udbyttet derfra trådt i kraft og operationel i overensstemmelse med national lovgivning.

Delmål 17: I 2015 har hver part udarbejdet, vedtaget som politisk instrument og påbegyndt implementering af en effektiv, partcipatorisk og opdateret biodiversitetsstrategi og handlingsplan.

Delmål 18: I 2020 er oprindelige folks og lokale samfunds traditionelle viden, opdagelser og metoder til beskyttelse og bæredygtig udnyttelse af biologisk mangfoldighed og deres traditionelle udnyttelse af biologiske ressourcer respekteret i overensstemmelse med national lovgivning og relevante internationale forpligtelser, og fuldt integreret og reflekteret i implementeringen af konventionen med fuldstændig og effektiv deltagelse af oprindelige folk og lokale samfund på alle relevante niveauer.

Delmål 19: I 2020 er den videnbase og de teknologier, der relaterer sig til biologisk mangfoldighed, værdien af biologisk mangfoldighed, funktioner, status og trends, og konsekvenserne af biodiversitetstab, forbedret, fordelt bredt, overført og anvendt.

Delmål 20: Senest i 2020 skal mobiliseringen af finansielle ressourcer fra alle kilder og i overensstemmelse med den konsoliderede og besluttede proces i strategien om ressourcemobilisering øges væsentligt fra det nuværende niveau for effektivt at implementere den strategiske plan for 2011-2020. Dette mål vil blive genstand for ændringer afhængig af vurderinger af ressourcebehovet, som skal udvikles og rapporteres af parterne.

Bilag 3: Naturplan Danmarks bidrag til de seks mål i EU's Biodiversitetsstrategi og de 20 globale Aichi-mål

INDSATSOMRÅDER OG INDSATSER I NATURPLAN DANMARK		EU 2020	CBD AICHI
Vores fælles natur: Mere plads og bedre sammenhæng			
Strategisk ramme- Udpegning af Et Grønt Danmarkskort		1, 2	1, 5, 11, 14, 15
Indsats 1	Nyt biodiversitetskort skal sikre bedre naturplanlægning	1, 2	1, 5, 11, 12, 15, 19
Indsats 2	Etablering af Den Danske Naturfond	1, 2	1, 5, 15
Indsats 3	Naturplaner skal skabe bedre og mere sammenhængende natur	1, 2, 3	5, 11, 12, 15
Indsats 4	Vi skal have flere skove i Danmark	2	15
Indsats 5	To store naturprojekter skal skabe bedre natur og klimasikring	1, 2, 3	5, 11, 12, 15
Indsats 6	Et renere vandmiljø	2, 3	8, 11, 14
Indsats 7	Ny natur til gavn for biodiversitet og klima	2, 3	7, 8, 11, 15
Indsats 8	Nationalparker skal fortsat være fyrtårne for naturen	2	1
Indsats 9	Det skal være attraktivt for landmænd at pleje naturen	3	3, 7, 5, 12
Indsats 10	Mere og bedre sammenhængende natur på havet	1, 2, 4	3, 5, 7, 12
Indsats 11	Stenrev skal berige havets natur	1, 4	12
Vores fælles natur: Styrket indsats for vilde dyr og planter			
Indsats 12	Vi skal beskytte værdifulde naturområder bedre	1, 2, 3	5, 7, 8, 12
Indsats 13	Effektiv og målrettet indsats for vores vilde dyr og planter	1, 2	12
Indsats 14	De mest truede arter skal have en hjælpende hånd	1, 2	12
Indsats 15	Indsatsen mod invasive arter skal forstærkes	5	9
Indsats 16	Et nyt nationalt skovprogram skal styrke skovenes biodiversitet	1, 2, 3	5, 7, 11, 12
Indsats 17	Der skal være bedre biodiversitet i statens skovene	1, 2, 3	1, 5, 7, 11, 12
Vores fælles natur: Bedre muligheder for fællesskab gennem naturoplevelser og friluftsliv			
Indsats 18	Danmarks første nationale friluftspolitik		
Indsats 19	Naturen skal ind i haverne		1
Indsats 20	Cykelruter skal binde Danmark sammen		
Indsats 21	Der skal være flere frivillige i naturen		1
Indsats 22	Alle skal have mulighed for at bruge naturen		

Naturplan Danmark

Vores fælles natur

2014/15:2

Miljøministeriet, Naturstyrelsen

Haraldsgade 53
DK-2100 København Ø

Tlf.: 72 54 30 00
E-mail: info@mim.dk

ISBN

978-87-7091-628-8

Elektronisk publikation

978-87-7091-634-9

Design af indhold

Etcetera Design, Nina Kampmann

Design af omslag

e-Types Daily

Tryk

Rosendahls-Schultz Grafisk A/S

Oplag

500 stk.

Foto

Forside: Jakob Dall/Scanpix
Colourbox: side 21, 27, 31, 36, 37, 39 og 59
Jeroen vand der Kooij: side 18, 32 og 34
Poul Bjergager Christensen: side 12
Ole Bandholm Foto: side 2
Ole Malling: side 4, 38 og 51
Sagnlandet Lejre: side 26, 43, 44, 54 og 55.
Svend Berggren: side 6, 7, 8, 10, 11, 14, 15, 16,
29, 40, 42, 46, 47, 48, 52 og 56
Søren Grøntved Christiansen: side 45

Web

Publikationen kan hentes på
nst.dk/naturplandk

Publikationen kan bestilles hos
info@mim.dk

